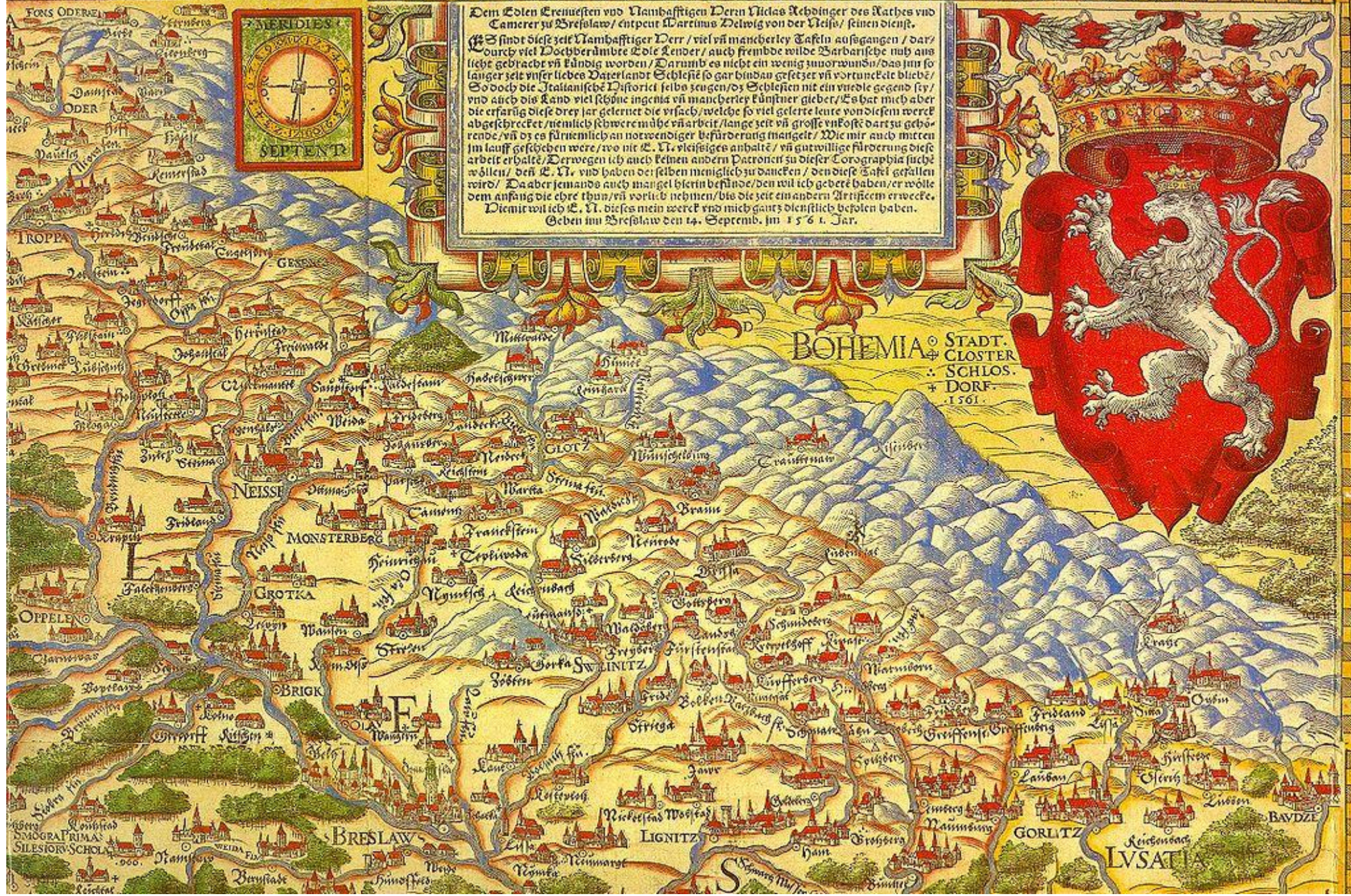

BAD MUSKAU a PARKY JELENOHORSKÉ KOTLINY

KRAJINÁŘSKÁ EXKURZE ÚDOLÍM PALÁCŮ, ZAHRAD A PARKŮ

25. – 29. 4. 2022

Helvigova mapa Slezska 1561

Jelenohorská kotlina zaujímá čestné místo mezi kulturními krajinami Evropy, protože se zde na rozloze pouhých 102 km² nachází na 30 zámků, rezidencí i paláců, obklopených nádhernými historickými parky, což nemá jinde ve střední Evropě obdoby. Na počátku 19. století se tomuto místu přezdívalo Slezské Elyseum (nebeský ráj) a mnozí urození návštěvníci ho srovnávali s údolím zámků na Loiře ve Francii. V roce 2005 vznikla Nadace Údolí zámků a zahrad Jelenohorské doliny (*Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej*) a od té doby se pro tuto oblast vžilo současné označení Údolí zámků a zahrad, někdy také zvané jako Údolí králů. Nadace si vytkla za cíl nejenom ochranu, propagaci a rozvoj celého území, ale především jeho ochranu jako výjimečného kulturního dědictví.

V roce 2011 bylo údolí prohlášeno za národní kulturní památku Polska a nadace nyní míří na jeho zápis mezi světové kulturní dědictví lidstva UNESCO. Přestože se zde nacházejí i starší památky, počátek slávy údolí lze klást až do počátku 19. století. Tehdy si totiž malebné podhůří Krkonoš oblíbila pruská královská rodina, která se rozhodla zřídit si zde svou letní rezidenci. V roce 1831 si nechal pruský král Fridrich Vilém III. v Myslakowicích (do roku 1945 *Erdmanmsdorf*) upravit starší zámek na luxusní sídlo a vzápětí na to se přestavovaly i zámky v Karpnikách (do roku 1945 *Fischbach*) pro jeho bratra a korunního prince Viléma Pruského a Wojanowě (do roku 1945 *Schildau*) pro jeho dceru Luisu Augustu Vilemínu. Ve stopách královské rodiny sem začala rychle proudit aristokracie z celé Evropy, včetně ruské carské rodiny, zavítal sem třeba i Chopin, Goethe nebo šestý prezident USA John Quincy Adams.

Údolí paláců a zahrad, komplex sousedních rezidencí s parky nacházející se v údolí Jelení hory, tvoří malebnou krajinu Dolního Slezska. Region na úpatí Krkonoš se vyznačuje dobře rozvinutou turistickou infrastrukturou, dnes turistická trasa zahrnuje 22 paláců, z nichž některé byly zrekonstruovány na nejvyšší světový standard. Jedinečnost regionu potvrzuje nejen množství míst (jeden z největších souborů tohoto typu objektů v Evropě), ale především jejich umělecká kvalita. Palác Paulinum v Jelení Góře získal ocenění - Zbytek Zadbany 2007. Palác Wojanów získal v soutěži Dolnośląska Budowa 2007-2008 hlavní cenu. Další místa, jako je Łomnický palác, se ucházejí o seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Janowice Wielkie, Bukowiec, Wojanów, Karpniki, Myslakowice, Miłków, Stanisław, Cieplice, Sobieszów, Siedlęcín - na každém z těchto míst najdete alespoň jeden historický skvost: středověká věž, hrad, renesanční zámek, barokní palác, založení palácového parku z 19. století. Evropské dynastie (Hohenzollern nebo Habsburg) a šlechtické rodiny (Schaffgotsch, Radziwiłł, Czartoryski) zde zřídily svá sídla. Budovy a parky navrhli slavní architekti a zahradní umělci **Karl Friedrich Schinkel, Friedrich August Stüler, Peter Joseph Lenné, Jacob Heinrich Rehder** či **Eduard Petzold**. Jejich díla - vily, rezidence a letoviska s celosvětově významnými přírodně krajinářskými parky - lze dnes po zásadních konzervačních pracích znovu obdivovat v plné kráse.

Romantická vize umělecké harmonie, cílevědomé lidské práce a činnosti přírody, dokonale ztělesněné ve skutečném životě, se v této oblasti jeví zcela charakteristická. Parky, které srůstají s lesy, horami a údolími, památkami a sochami nacházejícími se mimo parky, umělé zříceniny, překvapivá a tajemná synchronizace lidské a přírodní tvořivosti. Není divu, že místo navštívilo tolik umělců z celého světa, jako Johann Wolfgang Goethe nebo Frederic Chopin. Oblast byla přezdívána **Údolí králů**. Mělo se stát skutečnou Arcadií, zemí reflexe a tvořivého myšlení. Údolí paláců a zahrad obsahuje i mimořádně velkou koncentraci církevních památek. Stanisław, Miłków, Wojanów, Rybnica, Czernica, Karpniki - na všech těchto místech najdete historické kostely.

V období komunistické Polské lidové republiky, po odsunu původního německého obyvatelstva se paláce změnilly na ústavy, školy, zemědělská družstva nebo požární zbrojnice, jejich vnitřní vybavení bylo zničeno nebo rozkradeno. Bez potřebné údržby památky rychle chátraly a místo opravy je uvedené instituce opustily do nově vybudovaných prostor a naprostá většina z nich se proměnila ve zříceniny. Důvodem bylo i to, že komunisté se ze všech sil snažili zamlčovat a potírat jakékoliv informace a památky na to, že toto území po staletí patřilo k Českému království, od roku 1742 pak Prusku a později Německé říši. Pozornost byla věnována pouze památkám na piastovská slezská knížectví do 14. století – a pak následovalo období bez historie až do roku 1945. To se pochopitelně v současnosti pomalu a bolestně mění. Většina zámků je již opravena, některé znovuzrození teprve čeká. Takový proces příkladné obrody probíhá v posledních třiceti letech při obnově celosvětově významného krajinářského parku v Lužickém Mužákově (památko UNESCO Fürst Pückler Park Bad Muskau), který byl vedle parků kolem Postupimi historicky dalším inspiračním zdrojem při zakládání parků v okolí Jelení Hory. Konzervační práce na parku v Mužákově za použití tradičních i těch nejmodernějších postupů a technologií jsou dnes inspirací při jejich záchraně a obnově.

Krajinné parky k ochraně obrazu krajiny Dolního Slezska

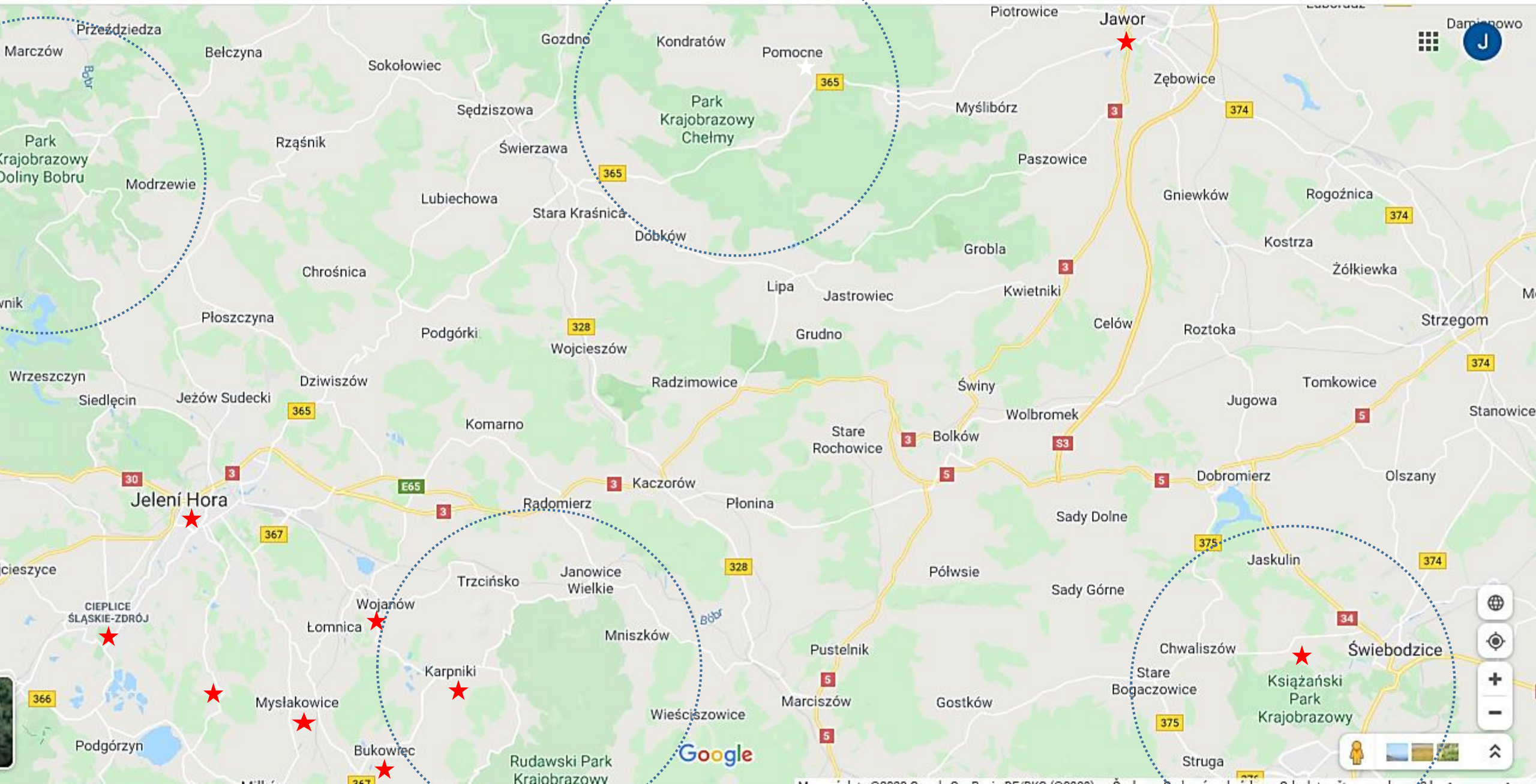
Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych -Soubor krajinných parků Dolního Slezska

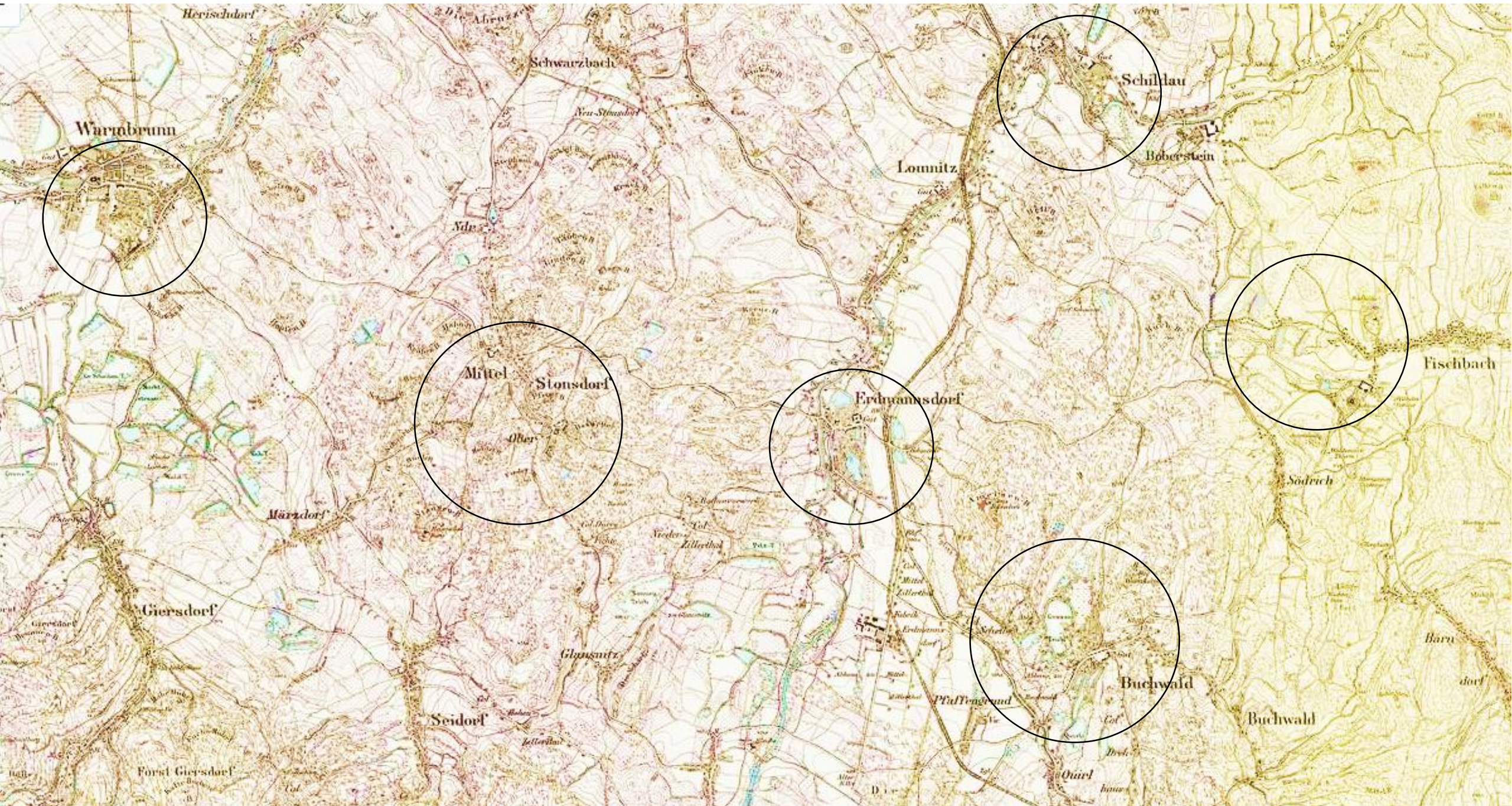
Soubor krajinných parků Dolního Slezska (Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych) je instituce zřízená za účelem ochrany nejcennějších přírodních, kulturních a historických hodnot Dolního Slezska.

Právní akt ve formě zákona ze dne 16. dubna 2004. o ochraně přírody v článku 16.1 přesně definuje rozsah a potřebu zřízení krajinných parků.

„Krajinný park zahrnuje chráněné území pro jeho přírodní, historické a kulturní hodnoty a krajinné hodnoty, aby byly tyto hodnoty uchovány a popularizovány v podmínkách udržitelného rozvoje a zachovány pro příští generace.“

Soubor dolnoslezských krajinných parků byl vytvořen na základě správní reformy z roku 1999. Bylo vyhlášeno 12 krajinných parků spravovaných v rámci souboru dolnoslezských krajinných parků, vytvořených nařízením č. 15 dolnoslezského vojvodství ze dne 13. května 1999.

Významné přírodně krajinářské parky Jelenohorské kotliny na podkladu vojenské mapy Pruska z 19. století

1. den, 25.4.

Praha Suchdol – Bad Muskau

The Berzdorfer See or Lake Berzdorf is situated near the southern border of Görlitz in Saxony, Germany. The artificial lake was created out of a former lignite mine — the flooding was finished on 6 February 2013. The planned surface area of the lake is expected to be about 10 km². Its name derives from the small village Schöna Berzdorf to the southwest of the lake. [Wikipedia](#)

Lázně Mužákov v Lužici, na mapách figurující jako Parkstadt Bad Muskau, jsou již dlouho světově známé díky jednomu z nejvelkorysejších krajinářských parků v Evropě. Za svůj vznik vděčí park knížeti Hermannu Ludwigovi Heinrichu von Pücklerovi (nar. 1785), jenž po bitvě u Waterloo dovršil svou vojenskou kariéru a zcela se oddal realizování velkolepých plánů na zušlechtění rodového panství Muskau. Vyplňoval tak své chlapecké sny, již dříve vřele kvitované básníkem Goethem. Pückler, zběhnuvší z diplomatické dráhy, kterou vyměnil za vojenskou kariéru, byl schopný válečník, neúnavný cestovatel, idol a miláček žen, byl také ambiciózní a entusiastický ve vyplňování svých snů a v cestě za dosažením ničím nelimitovaného bohatství a životního prostoru. Po ukončení vojenské kariéry zcestoval celou Evropu a stačil se i oženit s bohatou vdovou, kněžnou z Pappenheimů. Roku 1822 získal od Krále Pruského titul knížete. Brzy znuděný a unavený společenským životem se stěhuje na své zděděné rodové panství. Píše tehdy: "Nebyl bych celým mužem, kdybych se obrátil zády k zemi, po staletí držené mými předky", a opět se vyznává z plánu založit park na rozloze celého říčního údolí, včetně sousedících náhorních plošin a řetězce přilehlých kopců; zamýšlel také pojmout celé městečko Muskau jako součást tohoto krajinářského díla. Chtěl tak mimo jiné prezentovat pozitivní obraz života svého rodu, ale i celé aristokracie své země. Pückler dále píše, že za tímto účelem je třeba využít vše co již bylo vytvořeno, a v takovém duchu to ještě obohatit a povýšit, ale v žádném případě jakkoli narušit vlastní charakter lokality a její historii. Za svých cest po Anglii studoval Pückler mnohá venkovská sídla a zejména parky Reptonovy a Braunovy. Anglii považoval za model umění života na venkově. Tvrdě kritizoval tehdejší kontinentální představy a nedokonalé imitace "anglických parků", monotónně a mechanicky komponovaných bez invence. Aby načerpal čerstvé dojmy a našel novou bohatou nevěstu, vydává se Pückler po dohodě a fingovaném rozvodu s manželkou opět do Anglie a Irska roku 1828. Později (1834) vydává známé *Andeutungen*, v angličtině *Hints on Landscape Gardening*. Zde jasně formuluje i své názory na parkovou tvorbu a níže uvedené principy zakládání krajinářských parků.

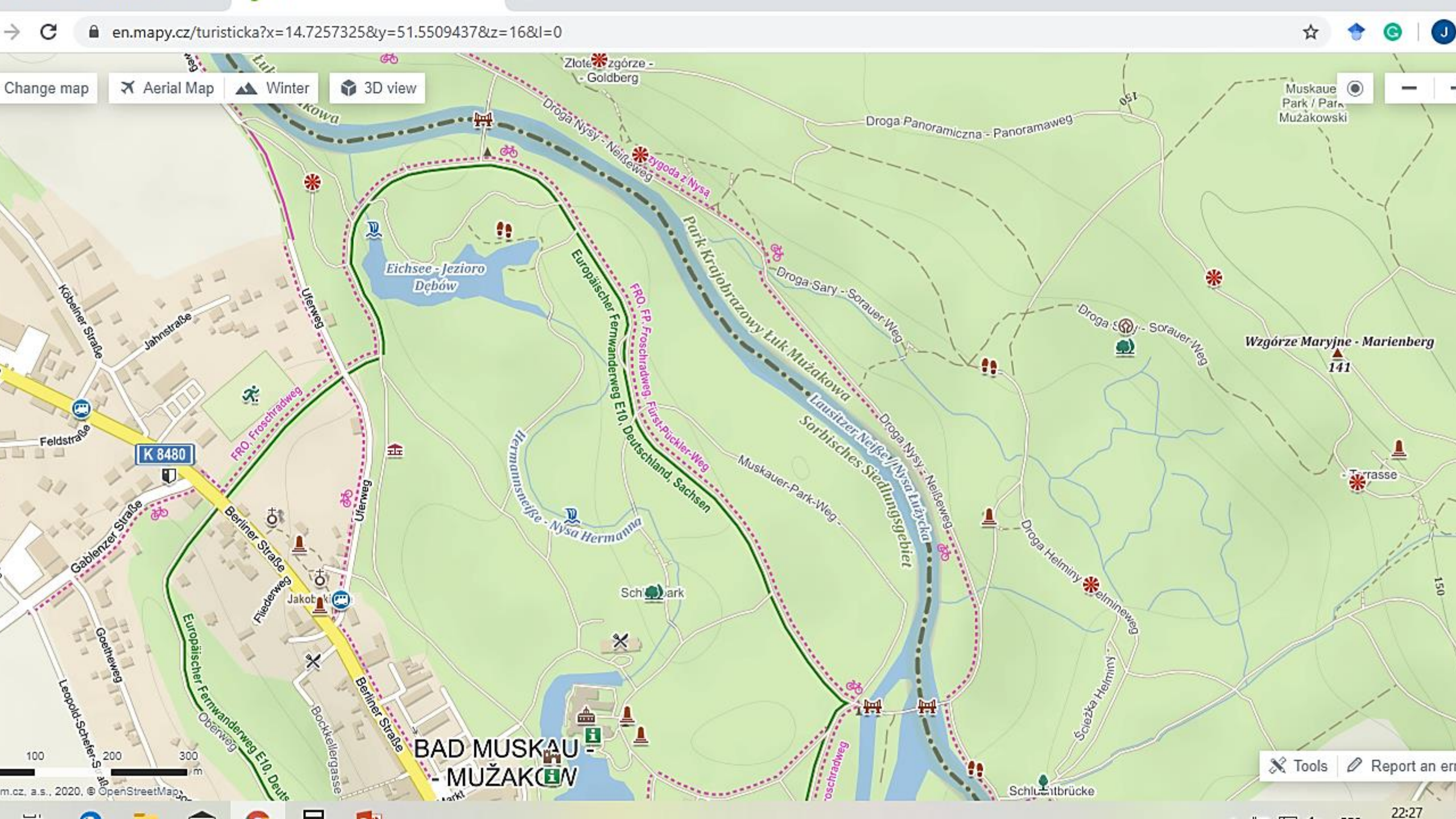
Na počátku zušlechťovacích prací na panství Muskau bylo přikoupení asi dvou tisíc akrů zanedbávaných a neudržovaných pozemků, které by působily rušivě v sousedství parkově upravované krajiny. Město samo, okolní vesničky Berg, Lucknitz, Kraunsdorf, Köbeln a všechny stávající provozy a manufaktury byly organicky zahrnuty do libreta parkových úprav, záhy opraveny a rehabilitovány kde bylo zapotřebí. Zásadním zásahem bylo bezesporu prodloužení ramene řeky Nisy až k zámku a jeho propojení s bývalým vodním příkopem. K tomu musel totiž Pückler odkoupit od města a zbourat celou ulici i s domy, odstranit část fortifikace a zeď vodního příkopu. Nicméně nový vodní kanál vedl s uměleckým citem severovýchodní částí parku, doplnil ho můstky spojujícími cestní síť a vyústil u starého mlýna do Nisy. Cestní okruhy poučeně vedl takovým způsobem, aby kočárem projíždějící návštěvník mohl plně vychutnávat měnící se prostory a výhledy, aniž by se musel znovu ocitnout na témže místě. Otevřené pastorální scenérie parku jsou jedinečným prožitkem a korunují celé kompozičně ucelené umělecké dílo. Pücklerovi se zde podařilo perfektně skloubit prostorovou strukturu parku a jednotlivých detailů. Tedy právě to, po čem tak usilovně prahl a pátral i při svých cestách po Anglických usedlostech. Jen tím nejkvalitnějším se ale nechal ovlivnit. Právě hra světla, střídání a obměna jednotlivých otevřených prostorů na dlouhých pohledových osách zvlněného terénu patří k dokonalým ukázkám poučeného a promyšleného krajinného designu. Přestože Pückler neměl odborné krajinářské vzdělání, stal se významným pokračovatelem Braunovým a Reptonovým a právě z jeho odkazu již záhy čerpali nastupující krajinní architekti v celé Evropě, i za oceánem. Myšlenky, které Pückler otevírá ve svých publikovaných dílech se dají shrnout do jakéhosi krajinářského devatera. Někde je patrný ještě vliv principů Reptonových, jinde se setkáváme s v té době poměrně novými pojetími. Musíme si uvědomit, že Pückler vzešel z doby ještě poměrně středověce despotické a během svého života se dostává do polohy osvícenecké až demokratické, a prosazuje ekologický způsob hospodaření a přístupu k přírodě a krajině. Následující shrnutí jím formulovaných principů tvorby parků to potvrzuje:

- 1- Jednotnost. "Nepostradatelným základem stavby parku je kontrolující schema", píše Pückler. "Musí být plně konsistentní od počátku až do konce".
- 2 - Soustředěnost k vnitřku. Snahou je soustředit pozornost a zájem dovnitř kompozice a docílit tak její maximální možné soudržnosti. Právě v mužákovském parku v údolí řeky je tato koheze dobře patrná a vizuálně definovaná linií oblohy.
- 3 - Otevřenost k vnějšku. Zde Pückler píše: "Je zřejmé, že každý zajímavý prvek ve vzdálené krajině by měl být v parku obsažen; daleké pohledy ležící za hranicemi parku dávají tak pocit neměřitelné rozlohy".
- 4 - Jednoduchost. "Po ukončení všech prací musí i velkolepé, ba nejvelkolepější části díla zůstat laikem nepostřehnuty. Čím více, tím lépe". Dojem klidu a jednoduchosti, dojem díla vytvořeného bez námahy a nedbalá elegance, nikoli snaha se ukázat jsou v Mužákově plně dosaženým cílem. Přitom právě množství práce a náklady spojené s úpravami údolí Nisy přivedly Pücklera téměř k bankrotu a své sídlo byl nucen již roku 1845 prodat Princi Frederikovi Holandskému.
- 5 - Člověk jako součást přírody. Pückler cítil nutnost zahrnout v rámci parku všechny lidské činnosti, které přirozeně zobrazují soužití člověka s přírodou a vedou ke zkulturnování krajiny. V Mužákově zařadil do vlastního parku již zmíněné provozy a manufaktury a dodal mu tak život a pestrost. Neuznával "anglické" modely parků vystavující na odiv jen stáda krav či ovcí na úkor přítomnosti lidských aktivit.
- 6 - Spojení domu se zahradou. "Poblíž domu by se měl projevit šarm zahrady uměřených proporcí, který by pokud možno kontrastoval s okolní přírodou. Prodloužení architektury z domu do zahrady tak, aby zahrada byla pokračováním obytných prostor". V okolí zámku tak zřídil množství stinných zákoutí k odpočinku, jako venkovních místností.
- 7 - Ekologie pro člověka. "V parku se zavazují k pěstování a kultivaci místních a zcela aklimatizovaných stromů a keřů a k vyhnutí se použití všech cizích okrasných rostlin, protože idealizovaná příroda musí být pravdivá k charakteru krajiny a místnímu klimatu. Tato místa by měla přírodu vpravdě reprezentovat, ale přírodu kultivovanou k užívání a komfortu člověka". Tím se Pückler jasně distancuje od tvůrců šablonovitých anglických parků 19. století, kteří takovou potřebu necítí a prosazují všelijaký pel-mel. Dostává se zde velice blízko našim současným představám.
- 8 - Pestrost a různorodost. Pückler dobře chápe dynamičnost časové dimenze a komponuje s ohledem na změnu osvětlení v průběhu dne, stejně jako mění pohledovou dominantu vzhledem k pohybu pozorujícího. "Cesty musí být komponovány tak, aby hlavní body pohledů a důležité prvky parku byly spatřovány jeden po druhém, aniž by došlo k jejich opětovné návštěvě vícekrát v jednom směru vyhlídkového okruhu".
- 9 - Výchovná a vzdělávací hodnota parku. Pückler, na svou dobu až vizionářsky používal mužákovský park jako místo výchovy veřejnosti proti vandalství. *"Povolil jsem komukoliv volný vstup na mé pozemky, přestože jsem byl mnohými varován, že lidé pokácí všechny mladé stromky a poničí všechny květiny. Je pravda, že zpočátku docházelo k občasným přestupkům a ty jsem tvrdě trestal. Škody byly rychle a trpělivě napravovány, znovu a znovu, a brány zůstávaly otevřeny. Brzy byli lidé ohromeni a dojati touto vytrvalostí a dnes, přestože stovky užívají park, občasné výstřelky jsou spíše jen výjimkou"*. Dnes je tento princip celosvětově široce praktikován při péči o veřejné zahrady, parky a kulturní krajinu.

Jediným stínem, bráno z dnešního úhlu pohledu, byla Pücklerova obliba v kobercových záhonech pestrobarevných květin. Jejich invaze do prostor zelených trávníků a luk je o to podivnější, oč hlubší zájem o ně kníže projevoval. Na jedné ze svých ilustrací Pückler zaznamenal před parkovým průčelím zámku na počátku centrálního průhledu řadu čtyř pestrobarevně zářících květinových záhonů. Jen s velkými obtížemi se přes ně mohl člověk zrakem přenést a vychutnat klidný a rozvolněný charakter parkové scenérie. Traduje se však, že kníže v tomto ohledu sám poněkud nadsazoval a není známo, nakolik šlo o žert a nakolik o vážnou a promyšlenou úchylku či dokonce kýčovitě provinění se proti jinak svatým tradicím a principům. Park v Branitz, který Pückler komponoval po odprodání Mužákova, je vrcholnou krajinářskou kompozicí, kde tvůrce sledoval již jen to nejpodstatnější a nemusel se zdržovat rozlehlostí prostoru, jak tomu bylo v Mužákovském parku. Tam bylo v jeho díle dále pokračováno nejprve prostřednictvím Jacoba Heinricha Rehdera (viz dále) a později Eduarda Petzolda (viz níže).

V Branitz byl pod Pücklerovým vedením rovinatý terén plný močálů doslova vymodelován, a to tak, aby zvlnění terénu rozčlenilo prostor do jednotlivých částí, kterým odpovídá i jednoduchá trojosá kompozice pohledů od průčelí zámku. Modelace, která se projevuje v podobě vlnících se lučních průhledů v otevřených částech parku, je důmyslně pohledům skryta v porostech rámujiících průhledy a jejich dominanty. Park tak působí zcela přirozeným dojmem a skýtá nekonečné množství variací a překvapení. Z nich nejsilněji působí vyvrcholení centrálního průhledu v podobě vysoké travnaté pyramidy. Zde se prostor, ve střední části parku sevřený hustými porosty pojednou otvírá na dech beroucí scénérii otevřených lučních prostranství a vodních ploch, z jejichž středu se tyčí druhá travnatá pyramida, a celý tento prostor je po stranách uzavřen přirozenými porosty lesa a velkou loukou v pozadí. I v lesnatých částech parku jsou výrazné terénní modelace, zde v podobě vyhlídkových vyvýšenin a berm skrývajících pěšiny a pohled na kolemjdoucí. Systém cestní sítě, podobně jako v Mužákově, je komponován vzhledem ke gradaci parkových scénérií a dominant, a tvoří i zde hlavní okruh a postranní drobnější pěšiny, vedoucí k tajuplným zákoutím a překvapivým vyhlídkám. Sortiment dřevin je střídavý a vychází plně z místních druhů, v levém průhledu od zámku je obohacen soliterním červenolistým bukem, ve středovém pak stříbrným topolem bílým. V prostoru u pyramid se objevuje i pyramidální dub.

Vliv Pücklerův se brzy, ještě za jeho života projevil i v Čechách a ve Slezsku. Jeho žák a obdivovatel, po J. H. Rehderovi ředitel parku v Mužákově a posléze i hlavní inspektor parků a zahrad v Holandsku, Eduard Petzold, zde v oblasti Hradce Králové, Mladé Boleslavi a Liberce v druhé polovině 19. století zakládal velké krajinářské parky. Dodržoval mnohé z principů Reptonových a Pücklerových a importoval k nám to lepší z krajinářské a parkové tvorby 19. století. Pückler svými principy předběhl na kontinentě dobu a jeho celosvětový vliv na další cesty krajinného designu je nesporný. Také Napoleon III., unavený stále se opakujícími šablonami "anglických" parků, vyhledal Pücklera a pověřil ho spoluprací na přípravě plánů pro nový park, Boloňský lesík u Paříže (1853-1870). Napoleonův nový prefekt Hausmann povolal svou pravou ruku, stavebního inženýra A. Alphanda, k realizaci vytčených představ. Právě Boloňský lesík, spolu s parkem Birkenhead v Londýně, silně inspirovaly otce krajinné architektury Fredericka Law Olmsteda sr. (Olmsted ale navštívil i Německo, Vídeň, Prahu a další inspirativní místa střední Evropy), v té době rozvrhujícího plány pro Central park v New Yorku (1857). Významným advokátem bojujícím za vznik Central Parku byl mimo jiné především Charles Downing, pěstující těsné kontakty s německými zahradními organizacemi a umělci jako byli P.J. Lenné aj. Ve spojení s Olmstedem a jeho kolegou Vauxem, se v korespondenci s vládními úřady ohledně Central Parku poprvé oficiálně potvrzují jejich tituly jako Landscape Architects, krajinní architekti.

Change map

Aerial Map

Winter

3D view

Muskaue

Park / Park

Mużakowski

Złote zgorze -
- Goldberg

Droga Nysy - Neiße

Droga Panoramiczna - Panoramaweg

Eichsee - Jezioro
Dębów

Europäischer Fernwanderweg E10

FRO Froschradweg

Furst-Puckler-Weg

Park Krajobrazowy Łuk Mużakowa

Droga Sary - Sorauer Weg

Droga Sary - Sorauer Weg

Wzgórze Maryjne - Marienberg

141

Terrasse

Hermannsruhe - Nysa Hermanna

Muskauer-Park-Weg

Lausitzer Neiße / Nysa Łużycka

Droga Nysy - Neiße

Sorbisches Siedlungsgebiet

Droga Helminy

Schlecker Helminy

Schlackpark

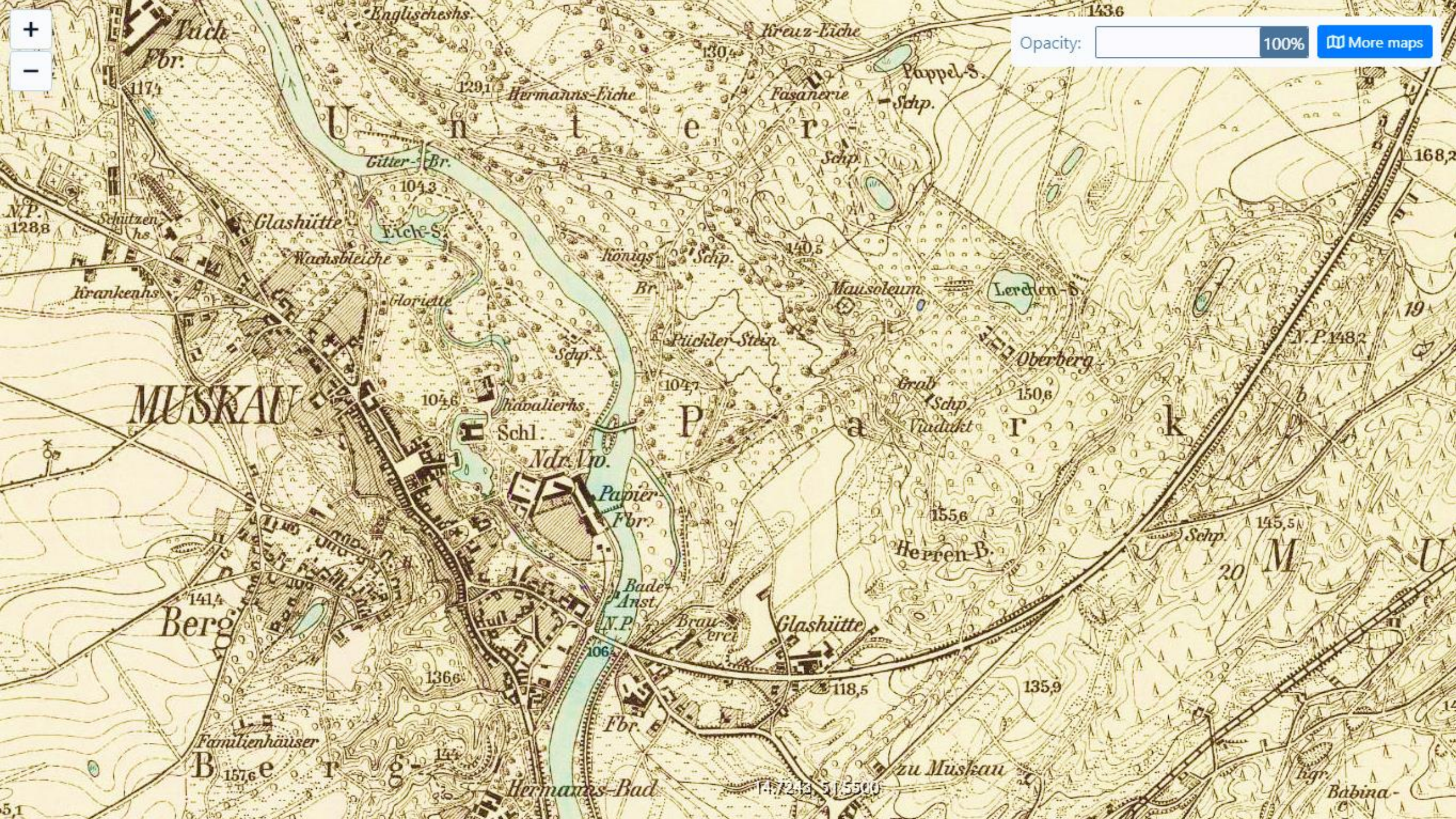
Schlackbrücke

BAD MUSKAU
- MUŻAKOW

Tools

Report an error

0 100 200 300 m

Opacity: [More maps](#)

2. den, 26.4.

Slezské Teplice - Staniszów

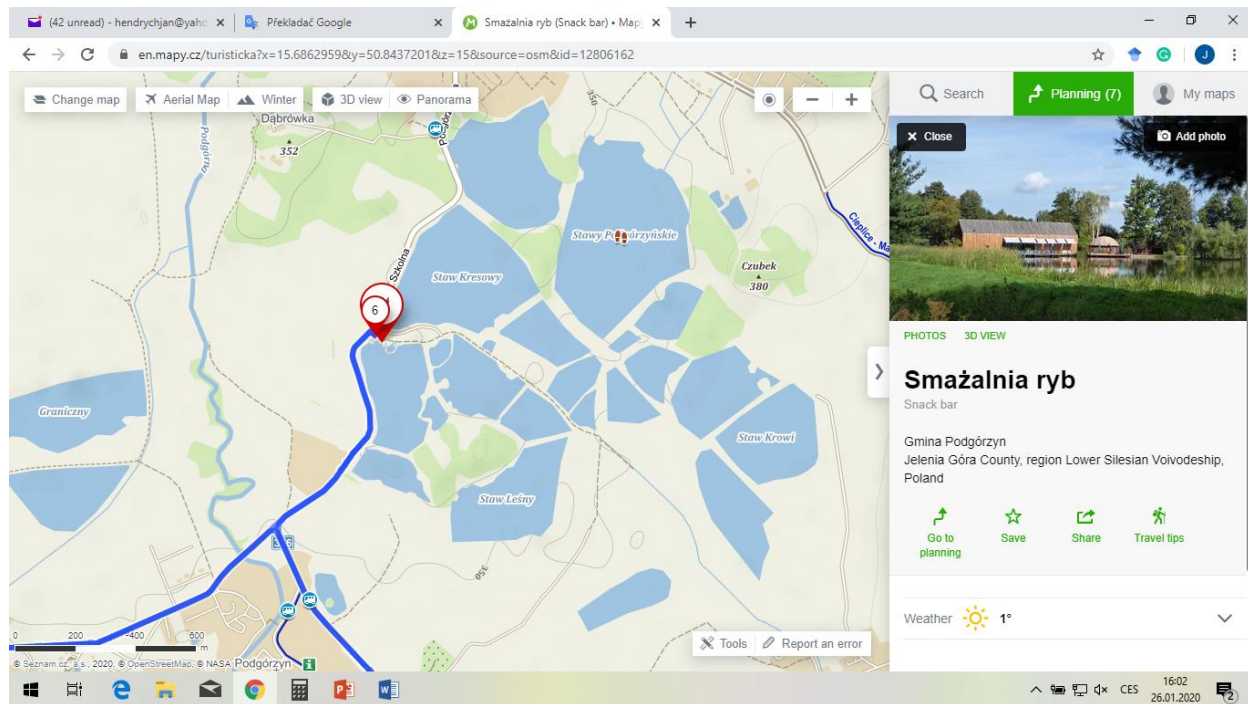
Lázně Slezské Teplice (polsky Cieplice Śląskie-Zdrój, německy Bad Warmbrunn), které jsou od roku 1976 částí Jelení Hory. Z malebného městečka s nevelkým náměstíčkem, zámek, parkem, kostelem s bývalým klášterem a několika termálními prameny vyzařuje neuvěřitelná pohoda a klid. Jde o vůbec nejstarší lázně na území dnešního Polska a léčit se tu dají nemoci pohybového ústrojí, ale i choroby očí a ledvin. Stará legenda praví, že zdejší léčivá zřídla objevil piastovský kníže Boleslav I. Vysoký (Bolesław I Wysoki) už v roce 1175 při lovu jelenů (zraněné zvíře skočilo do horkých pramenů a uzdravilo se). První zmínka o obci pochází až z roku 1281, kdy kníže Bernard Lemberský Hbitý daroval řádu johanitů ze Střihomi osadu jménem Calidusfons (teplá zřídla). Ve 14. století se staly Slezské Teplice majetkem rodu Schaffgotschů, kteří nejprve sídlili na nedalekém hradu Chojnik (Kynast). V roce 1403 přivedli do Slezských Teplic cisterciáky, nechali jim zde vystavět klášter. Ti se následně starali i o prameny, v letech 1689–93 postavili už i poměrně rozsáhlý lázeňský dům pro hosty. A byl to také příslušník tohoto rodu (Kryštof Leopold), kdo nechal postavit v letech 1665–81 kapli sv. Vavřince na Sněžce. První odbornou zprávu o zdejších pramenech podal v roce 1569 lékař Kaspar Hoffmann, ale obzvláště pozoruhodnou etapou zdejší historie je období mezi léty 1596 a 1605, kdy sem z Jelení Hory zajížděl městský lékař Kaspar Schwenckfeldt (14. srpna 1563 - 9. června 1609), snad nejvýznamnější osobnost přírodních věd v celém tehdejší Slezsku. Okolí Teplic poznal jistě dobře, v roce 1607 vyšla ve Zhořelci jeho práce *Hirschbergischen warmen Bades in Schlesien unter dem Riesen-Gebürge gelegen, kurtze und einfältige Beschreibung*, tedy dílo pojednávající právě o zdejších pramenech. Zmiňuje se o historii tohoto místa i o léčebném využití minerálních vod, ba také o minerálech a drahých kamenech, v závěru knihy najdeme dokonce i soupis rostlin, které se tehdy používaly v léčení řady chorob. K nejslavnějším návštěvníkům lázní patřila polská královna Marie Kazimíra d'Arquien, manželka krále Jan III. Sobieského, která tu se svým dvorem pobývala v roce 1687, už v roce 1653 byl zdejším váženým hostem litevský kancléř Albrycht Stanisław Radziwiłł, v roce 1800 také pruský král Fridrich Vilém III., v roce 1790 sem zavítal i básník Johann Wolfgang Goethe, z malířů Caspar David Friedrich nebo Georg Friedrich Kersting.

V letech 1784–88 si zde nechal podle plánů opolského stavitele Johanna Georga Rudolfa postavi Jan Nepomuk Schaffgotsch (1732–1808), zemský hofmistr ve Svídnici, rozsáhlý zámek (Pałac Schaffgotschów), který se stal na dlouho hlavním rodovým sídlem. Žili zde až do roku 1945, kdy byl zámek zestátněn, dnes budova patří vřatislavské technické univerzitě (Politechnika Wroclawska). K významným členům této větve rodiny patřil třeba i vřatislavský biskup a známý milovník hudby Filip Gotthard Schaffgotsch (1715–95), který při slezských válkách stál na straně Habsburků, byl proto záhy držen v pruském zajetí, z něhož uprchl do Javorníku, odkud ze zámku Jánský vrch potom spravoval tu část vřatislavské diecéze, která se nachází v českém Slezsku a na Moravě. Přilehlý lázeňský park tvoří stará zámecká zahrada, která měla původně podobu pravidelné francouzské zahrady, ale po roce 1816 došlo k její volnější krajinářské úpravě, která je pro lázně jistě vhodnější. Autory projektu byli zahradník **Hans Karl Walther** a stavitel Schaffgotschů Carl Anton Mallickh. V roce 1838 byl park ještě rozšířen a pod touto úpravou je údajně podepsán **Jacob Heinrich Rehder** (vedle knížete Pücklera hlavní tvůrce, dendrolog a inspektor parku v Mužákově). Od zámku vede jihozápadním směrem lipová alej, po východní straně ji lemují louky s výsadbou dřevin o charakteru krajinářského parku, na západní straně byl zřízen poněkud pravidelněji osázený parter s vodními prvky a záhony růží i letniček. Z různých míst parku jsou nádherné průhledy na Krkonoše po ose spojující zámek a starý schaffgotschovský hrad Chojnik a dál přímo až na další s rodem Schaffgotschů spojený bod – na vrchol krkonošské hory Vysoké Kolo ke Sněžným jámám, kde Schaffgotschové vystavěli na konci 19. století horský hotel s vyhlídkovou věží. Poslední větší revitalizace parku proběhla v letech 2010–12.

Kostel sv. Jana Křtitele nechal na místě staršího klášterního kostela (ten i s klášteřem 6. září 1711 vyhořel) postavit v letech 1712-14 Jan Antonín Schaffgotsch. Klášter byl zrušen v roce 1810 a jeho budovy slouží dnes lázeňským účelům. Z původní stavby se ještě zachovala zvonice z roku 1709, která byla kdysi klášterní bránou. Uvnitř kostela zrovna probíhala rekonstrukce hlavního oltáře, na kterém je obraz od Michaela Leopolda Wilmana a na třech bočních oltářích plátna od Jana Františka Hoffmanna. V podzemí kostela je rodová hrobka Schaffgotschů a do zdi mezi zvonicí a školou bylo v roce 1849 vsazeno 16 renesančních náhrobníků této rodiny, přinesených sem od tehdy zbořeného kostela v Radomíři (polsky Radomierz, německy Seiffersdorf). Nejstarší náleží Hedvice Schaffgotschové († 1579) a nejmladší Oswaldovi von Tschammer († 1624).

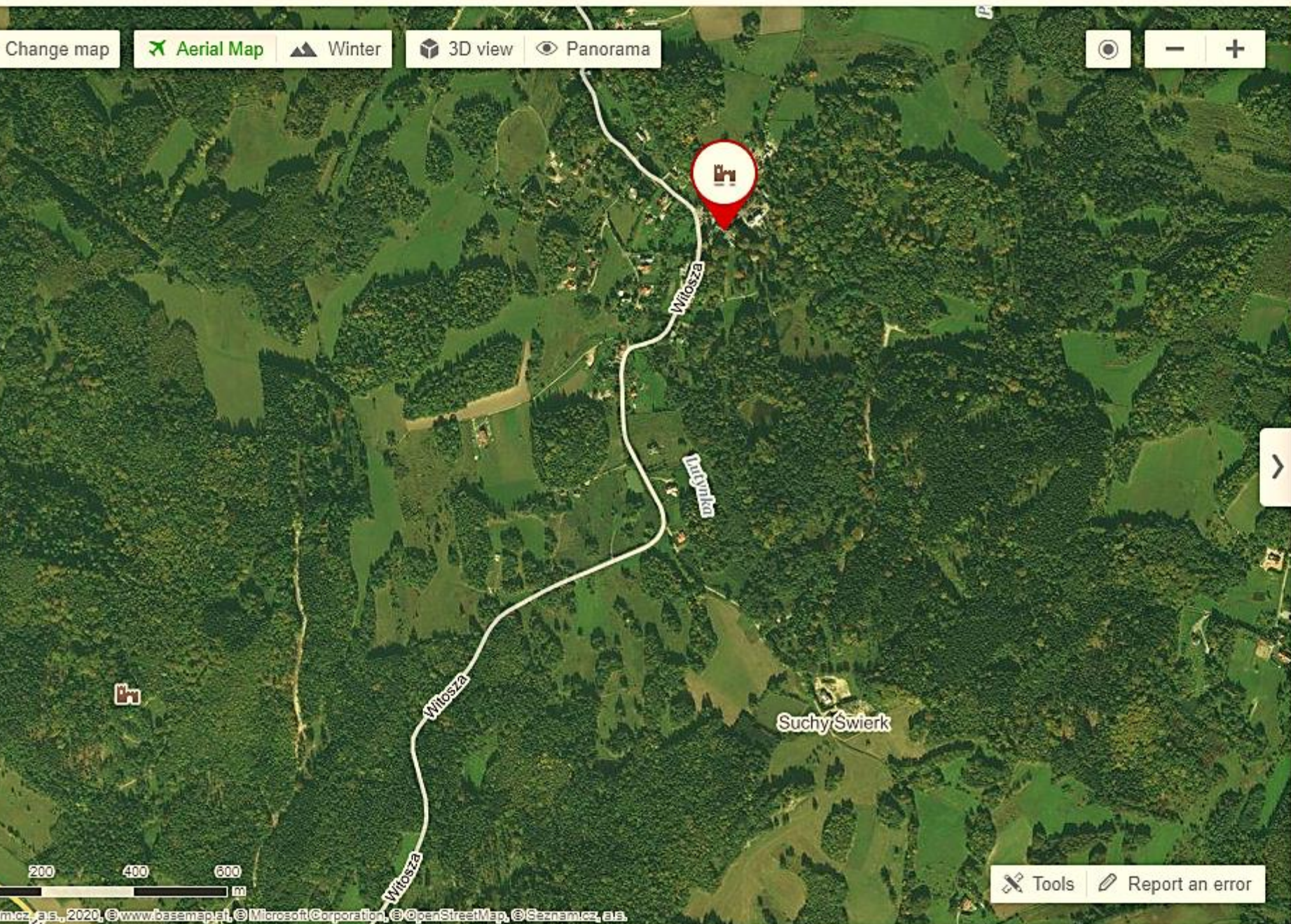

Soustava rybníků u Slezských Teplic

PHOTOS 3D VIEW

Pałac Staniszków

Castle

Witosza 100, Gmina Podgórzyn, Jelenia Góra County
region Lower Silesian Voivodeship, Poland

- Go to planning
- Save
- Share
- Travel tips

Web: www.palacstaniszow.pl

Weather 3°

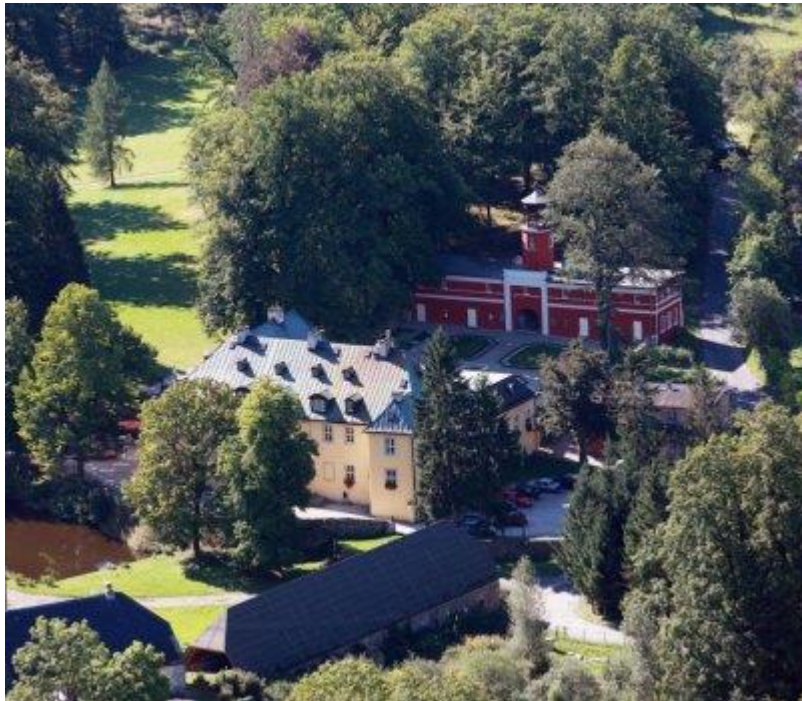
Zámek Stanisław byl postaven koncem osmnáctého století v letech 1784-1787 z iniciativy hraběte Heinricha XXXVIII. von Reuss, jako pozdně barokní dvoupatrový objekt. V polovině 19. století byla hlavní budova rozšířena o dvě křídla, sestupující do francouzské zahrady, jejíž uzavření tak tvoří klasický „bálovní dům“ zakončený malou zvonici a hodinami. Stanisław - původně rytířská vesnice, zmiňovaná v roce 1395, se nachází v údolí Jelení Hory na úpatí Łomnických vrchů. Zdejší tři statky tak tvořily nadvládu Reussovy rodové linie, se sídlem v Horním Stanisławu. Stará linie rodu Reussů pocházela ze Saska. Heinrich der Fromme von Weida byl progenitorem linie a mladší generace Reussů se stala majiteli Stanisława.

Díky skvělé poloze a malebnému krajinnému parku se palác stal jedním z nejkrásnějších panství v údolí Jelení Hory. Park, navržený **Peterem Josefem Lennem**, je jedním z prvních parků v anglickém krajinářském stylu v Dolním Slezsku. Rozmanitý tvar díky četným skalním skupinám, bohatosti stromů, nádherným vyhlídkovým osám je příkladem harmonické kombinace přírodních prvků krajiny s mimořádnou fantazií krajinářského architekta. Park a jeho lesy zabíraly plochu 194 ha. Součástí parku je umělá zřícenina hradu z 19. století, s loveckou místností, dále umělá jeskyně, poutníkova, visuté skály, rozlehlé louky a úchvatný výhled na Krkonoše a údolí Jelení Hory. To vše proměnilo park na nejoblíbenější místo pro výlety pro vesničany, hosty paláce a turisty, kteří v této oblasti pobývali. Samotný park byl navzdory soukromému vlastnictví nepřetržitě otevřen pro hosty.

Hrabě Heinrich von Reuss XXXVIII. zadal také výstavbu loveckého hradu Henry v přírodně krajinářském parku obklopujícím zámek. Stavba byla zahájena v roce 1806 na Grodně, nejvyšším vrcholu Wzgórzy Łomnickie (506 m), který se nachází mezi Stanisławem a Marczycem. Podle návrhu mělo místo tvořit umělé ruiny středověké pevnosti. Romantické zříceniny se měly stát loveckým místem po lovu, cílem s výhledem na Krkonoše. Projekt dokončil kníže Jindřich XII. roku 1841. Hrad Henry je dnes jednou z nejzajímavějších místních zajímavostí. Neogotická věž a obvodové zdi přežily dodnes. Zřícenina se nachází mezi Stanisławem a Marczycem.

Stanisław byl díky své poloze a velké péči o vesničany prohlášen za nejkrásnější vesnici v údolí Jelení Hory, což platilo až do konce druhé světové války. Slova Isabely Czartoryské, která navštívila Stanisław na své cestě do Cieplic, mohou potvrdit tento názor: „... a pak jsme šli do Stanisława. Vesnice patří hraběti Reussovi, našli jsme tam stejnou chuť, jakou jsme obdivovali v Grodně. Příroda je krásná a umístění okouzlující. Nic se nezkazilo a vše, co je ručně udělané, se zdá být prací přírody. V odlehlejší lese je malé dědictví ve skále, která se zdá být vznášející se, podepřená pouze na okraji kamene, který spadl dolů. Vypadá to nepřirozeně, když člověk neví, jak se to stalo; Hrabě Reuss nařídil odstranit veškerou zemi a od té doby skála visí ve vzduchu a člověk může pod ní chodit a sedět. Dědictví rodu vysekané jako reliéf ve skále vzbudí zájem a všichni se na tomto místě rádi zastaví.“

3. den, 27.4.

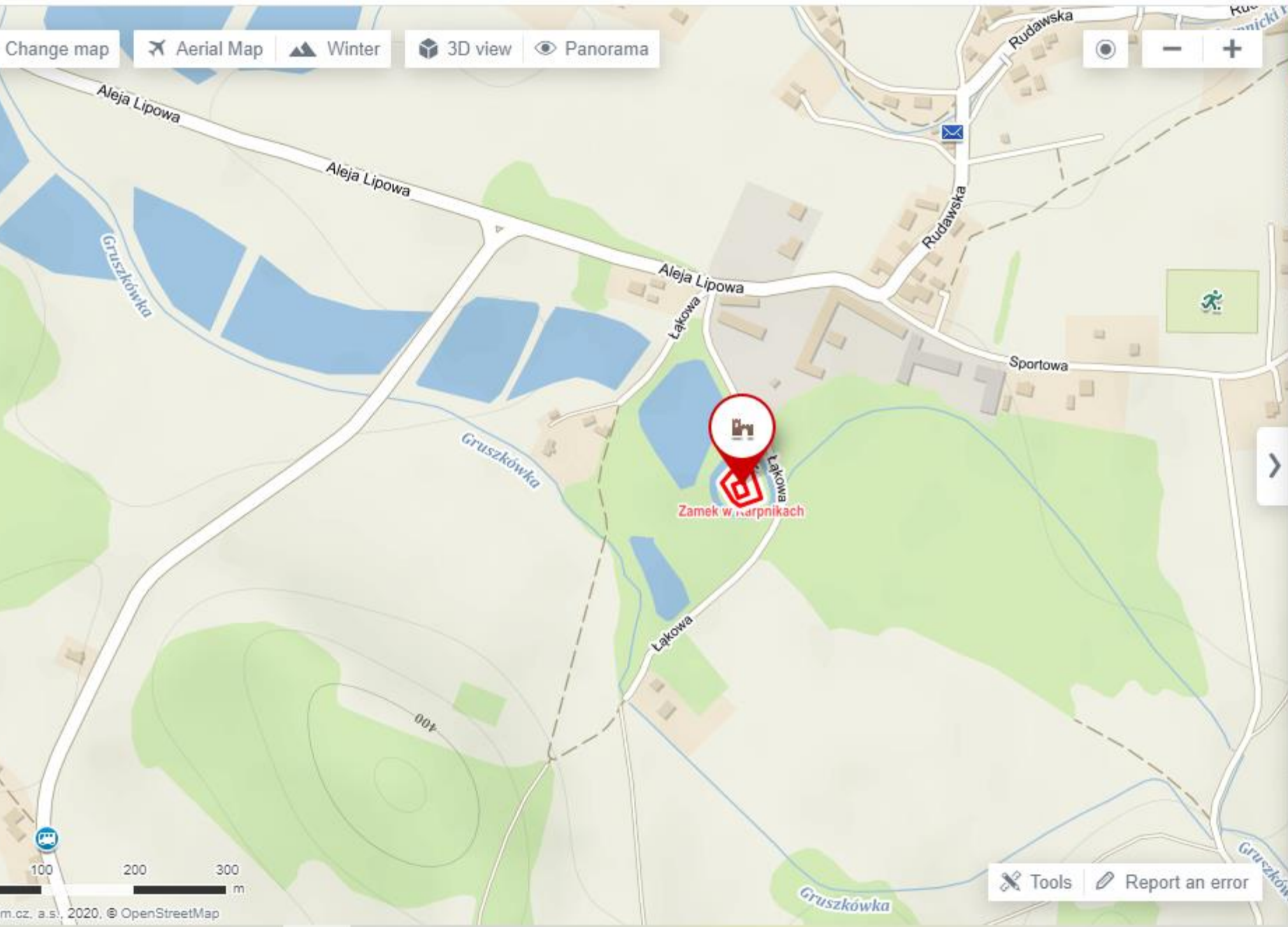
Rudawský krajinný park – Karpniki - Bukowiec

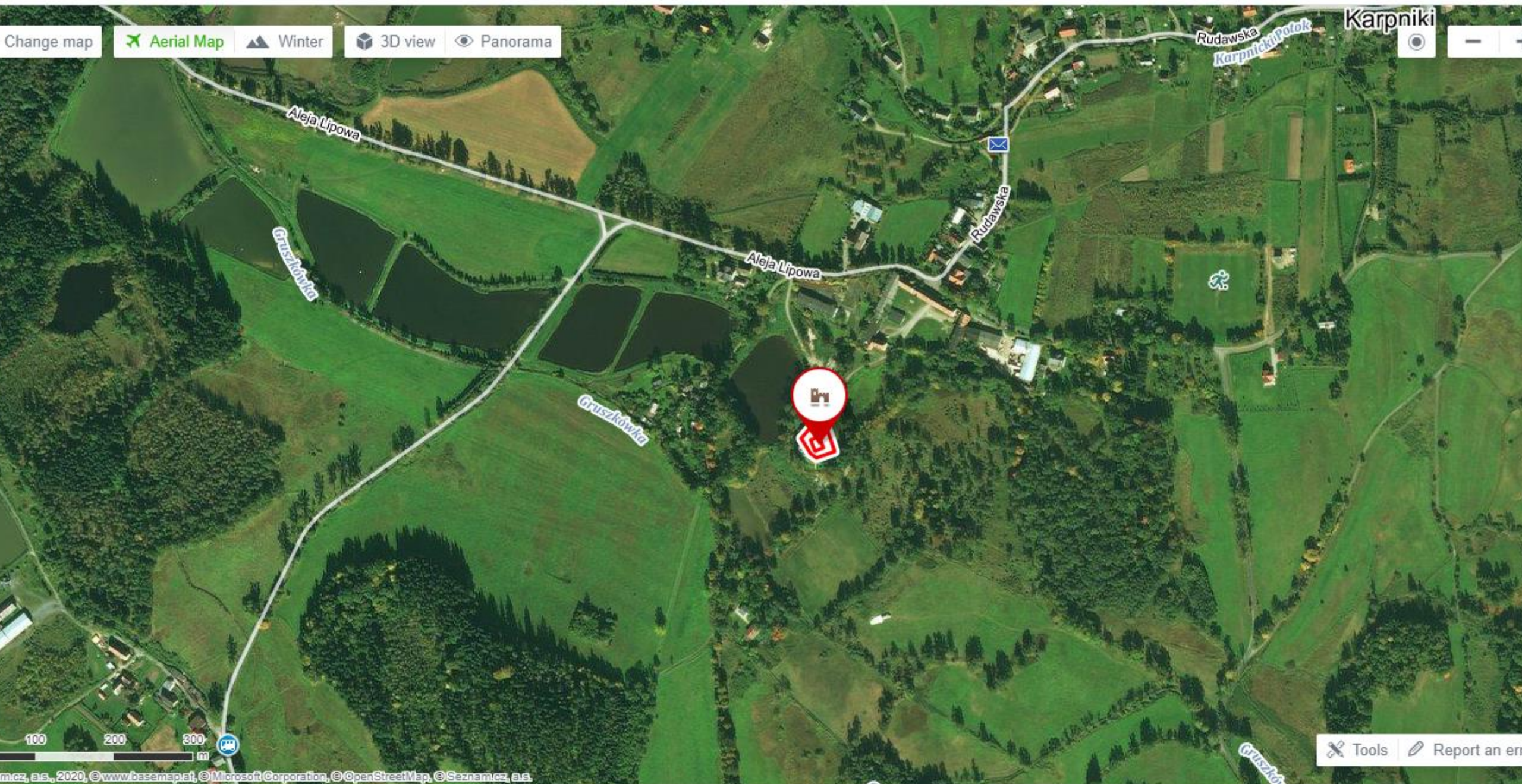
Rudawský krajinný park se nachází na hranici západních a středních Sudet. Patří sem hory Rudawy Janowickie, Sokolí a Ołowiane.

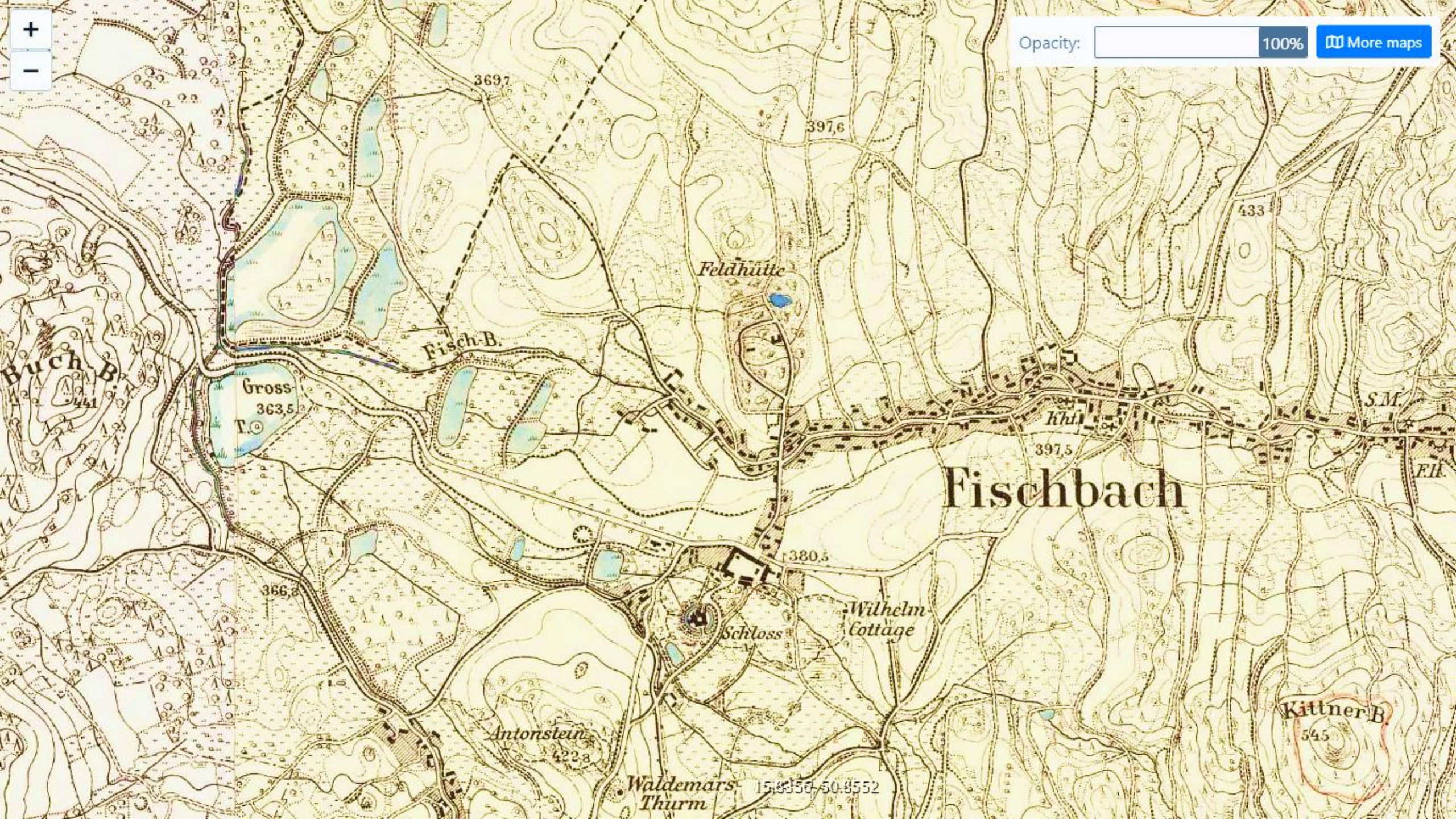
Dominantou krajiny parku je hlavní hřeben Rudawy Janowickie, táhnoucí se od průsmyku Kowarska (727 m) k údolí Bóbr mezi Ciechanowice a Janowice Wielkie.

Má charakter protáhlého svahu s rovnoměrným povrchem a relativně strmými svahy, které od sebe oddělují dvě rozsáhlé deprese: údolí Jeleniogórska a údolí Kamienna Góra. V hřbetní linii jsou jasně vyznačeny dva průchody: Pod Bobrzakiem (805 m) a Rudawska (740 m).

Nejvyšší kopec v parku je Skalník (945 m) a nejnižší místo je koryto řeky Bóbr poblíž Wojanów-Bobrowa (asi 350 m).

Buch B.
441

Gross
363.5
T.

Fisch-B.

Feldhütte

Fischbach

Schloss

Wilhelm
Cottage

Antonstein
422.8

Waldemars
Thurm

15.8350-50.8552

Kittner B.
545

Zámek v Karpnikách, další z bývalých královských sídel, má podobný osud, jako měl zámek v Lomnici. Stejně jako u dalších geografických názvů v Dolním Slezsku, jedná se o novodobý polský překlad původního německého názvu **Fischbach** (někdy také Vischbach). Sám zámek leží v nádherné poloze pod Křížovou horou, chráněný od jihovýchodu Janovickým rudohořím, obklopený celou řadou rybníků. Nejstarší tvrz, obehnaná dodnes dochovaným vodním příkopem, vznikla kolem poloviny 14. století za rytíře Jiřího z Čirny (Henryka von Tschirn). Tehdy se jednalo o malou pevnost, skládající se z paláce, věže nad vstupní bránou a hradby. Když potom získal v roce 1372 od Anežky Habsburské hrad Sokolec na Křížové hoře, tvrz přešla do majetku celé řady drobných zemanů. V letech 1426-27 ji zničili husité, ale v roce 1475 ji opravil a rozšířil Kacper Schaffgotsch, který přistavěl k hradbě další budovy, uzavírající malý dvůr, zcela obkroužený stávkami. V roce 1580 prodal Fischbach Adam Schaffgotsch baronu Melchioru Friedrichovi von Kanitz und Talewitz, který provedl přestavbu tvrze na renesanční zámek. Ten v roce 1593 poškodil blesk, ale záhy byl zase opraven, v roce 1603 byla dokončena také výzdoba jeho interiérů. Až na malé změny (barokní zastřešení) přečkal zámek v renesanční podobě až do 19. století, přestože vystřídal celou řadu majitelů, mezi kterými nechyběl ani Křesoborský káster v letech 1777-84.

V roce 1789 se dostává zámek do majetku barona Kašpara Konráda ze Zejdlic, od jehož strýce ho v roce 1822 koupil pro sebe a svou ženu Mariannu princ Fridrich Karel Pruský, mladší bratr krále Fridricha Viléma III. Ten nechal v roce 1832 zámek přestavět ve stylu anglické novogotiky podle projektu architekta **Fridricha Schinkela** a zařídil ho jako letní královskou rezidenci, kterou často navštěvoval pruský král Vilém III. Ten se tu setkal i s ruským carem Mikulášem I. Další přestavbu uskutečnil Schinkelův žák Fridrich August Stüler a ukončil ji v roce 1846, kdy zámek získal současnou podobu. Současně vznikl i krajinářský zámecký park, připisovaný Waltrovi z Bukovce. Již ve 2. polovině 19. století byl zámek otevřen pro četné návštěvníky Slezského Podkrkonoší, kteří si mohli prohlédnout cenné sbírky královské rodiny. V roce 1893 zámek koupil velkovévoda Arnošt Ludvík V. Hesenský, velký mecenáš umění, který sem umístil část svých sbírek z Darmstatdtu. V rukách hessenských knížat zůstal až do roku 1945, během 2. světové války pak sloužil také jako depozitář uměleckých sbírek z celého Dolního Slezska, koncem války byly všechny sbírky odvezeny před postupující Rudou armádou do Německa.

Po válce zámek sloužil jako sanatorium pro psychicky nemocné děti, čemuž byly přizpůsobeny všechny interiéry. V roce 1973 ale byl technický stav objektu bez jakékoliv údržby tak špatný, že musel být opuštěn a pomalu se měnil ve zříceninu. V roce 1993 chtěli zloději z opuštěné stavby vylomit a odvézt cenný renesanční portál, ale podařilo se tomu zabránit. Až v roce 2009 koupila ruiny gliwická developerská společnost Wektor Inwestycje a ta do roku 2014 provedla náročnou a velmi citlivou generální rekonstrukci zámku, který upravila na stylový hotel. Během oprav byly obnoveny všechny dochované detaily jako portály, ostění a také vodní opevnění. Zámek bohužel není přístupný k prohlídkám a navštívit nelze ani nádvoří, pokud nejste ubytovanými hosty. Volně je však přístupný nádherný park o rozloze 12 ha s obnovenými rybníky, což je samo o sobě dostatečným důvodem k návštěvě Karpnik. Nádherné pohledy na perfektně opravený zámek, zrcadlící se ve vodní hladině rozhodně stojí za krátkou zastávku.

Zámek Myslakovice. První zmínka o feudálním majetku v Myslakowicích patří k bratrům von Kolberg od 1385. Stavba barokního paláce je přičítána Leopoldu Maximilianu von Reibnitz ve druhé polovině osmnáctého století. August von Gneisenau Neidhard pak barokní zámek přestavěl po roce 1816 v neoklasicistním stylu. Nemovitost v roce 1831 kupuje pruský král Bedřich Vilém III. Palác byl modernizován F. Schinkelem v 1832-1835. Palác je založen na půdorysu podkovy. Jižní fasáda mezi dvěma bočními výběžky tvoří dvoupodlažní vstupní pavilon s terasou. Vlevo je postaven taneční sál založený na pravoúhlém plánu. Od západu sousedí s palácovou věží na osmihranném plánu, završeným cimbuřím. Celek je pokryt plochou střechou. V paláci jsou četné přístavby. Tudorovské oblouky, vroubky a věžičky v rozích ilustrují novogotický ráz poslední přestavby zámku. Zámek je obklopen velkým upraveným parkem, dílem **Petera Josefa Lenného**. Po smrti krále zdědila Myslakowice Augusta von Harrach, vévodkyně z Legnice, ale znovu ji prodala v roce 1840 korunnímu princovi Fredericku Vilému IV., který pokračoval v rekonstrukci paláce s architektem Augustuem Stülerem.

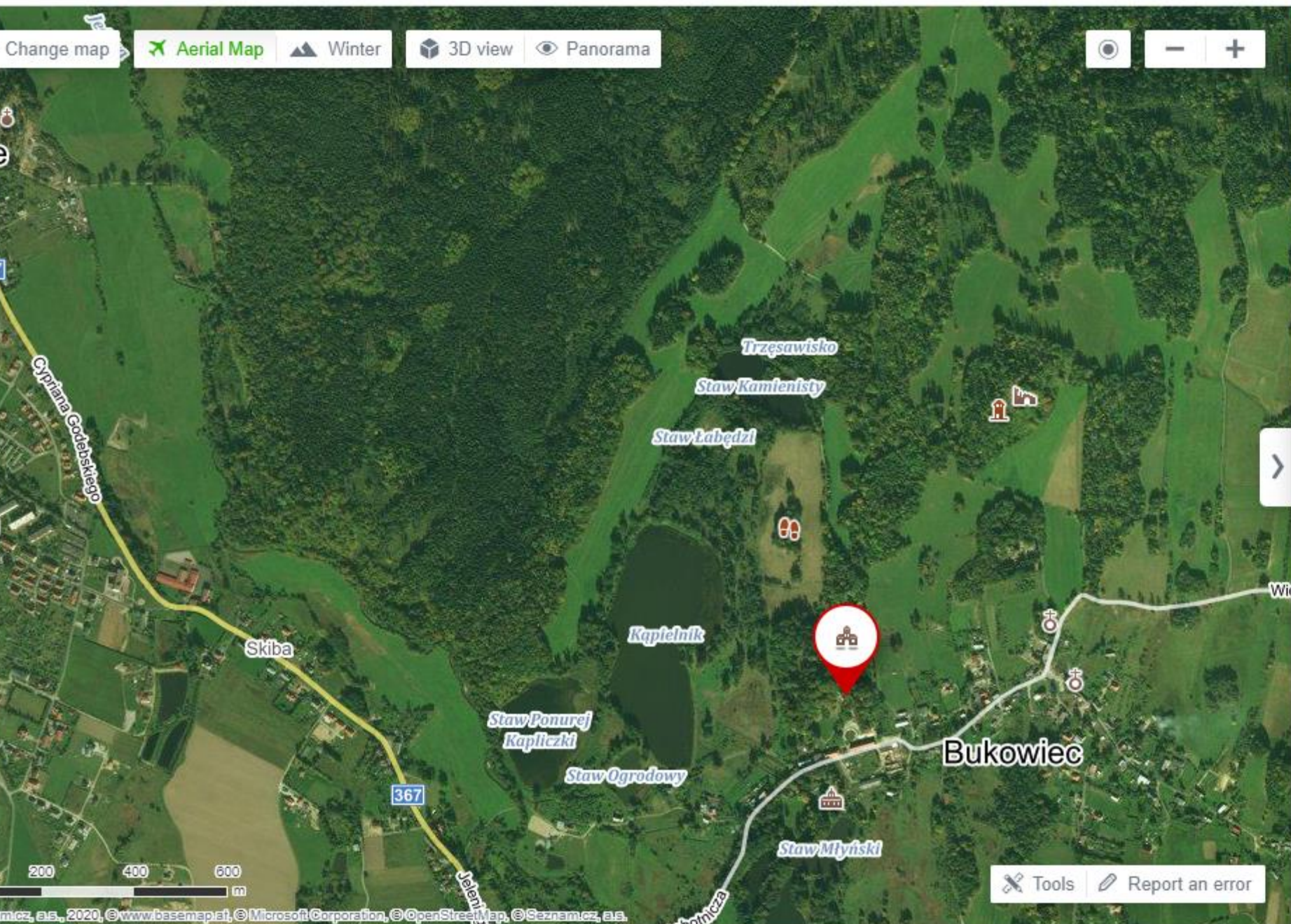

Caspar David Friedrich, pohled z parku na Sněžku vlevo. Zámek v 19. století vpravo.

Dobová pohlednice a současný stav.

Search

Planning

My m

Close

Add ph

PHOTOS 3D VIEW

Bukowiec, Jelenia Góra County

Historic building

Mysłakowice
Jelenia Góra County, region Lower Silesian Voivodeship
Poland

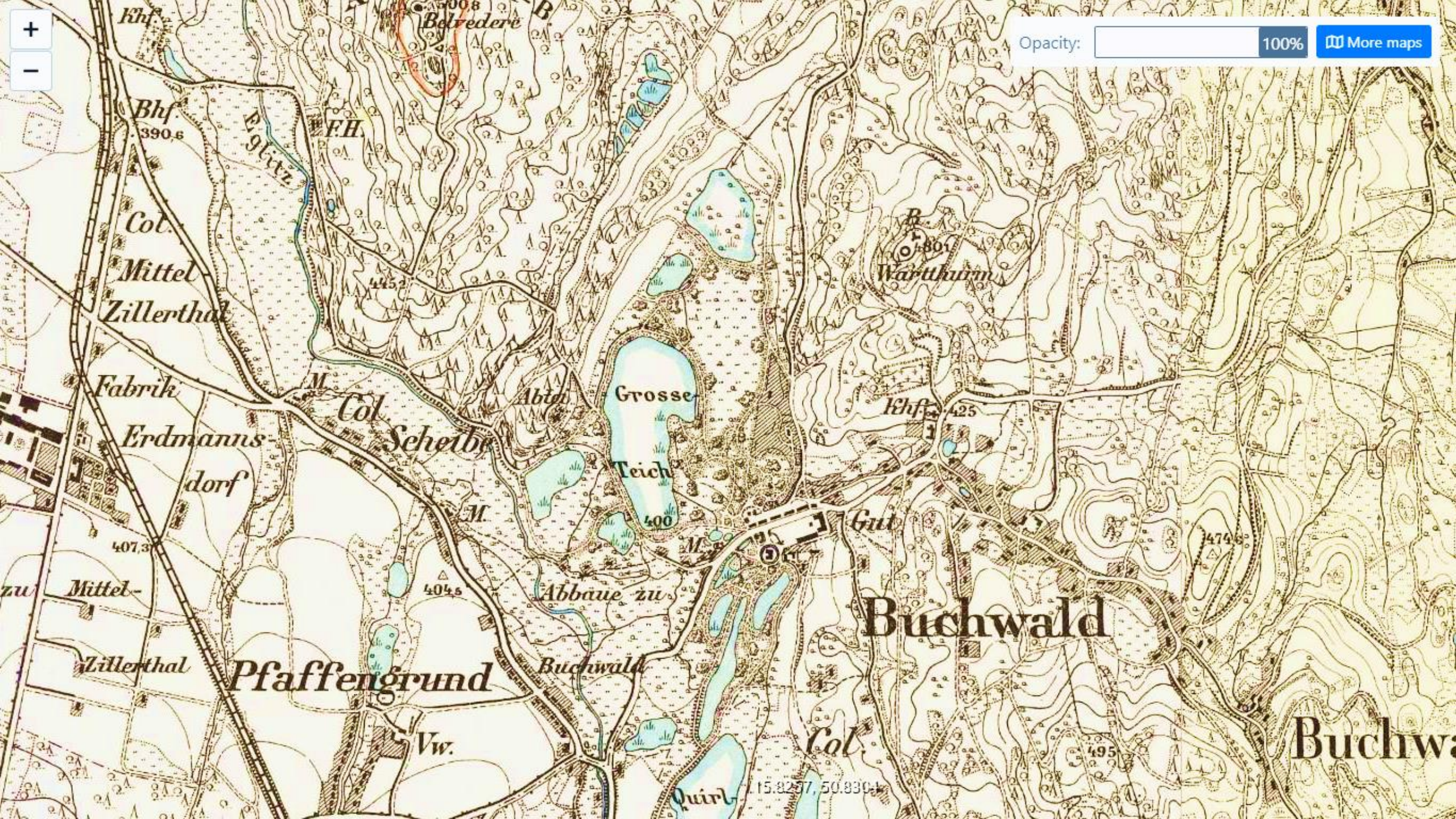
Go to planning

Save

Share

Travel tips

Web: www.bukowiec.dolinapalacow.pl

Zámek Bukowiec byl založen na konci 13. století, první písemná zmínka o vsi Buchwald je z roku 1305 v podací listině vratislavského biskupství. Název byl pak odvozen podle bukových lesů v okolí (současná polská podoba názvu je používána od roku 1945). V roce 1379 se majitelem obce stává Jindřich ze Zejdlic (Heinz von Zedlitz) a v majetku tohoto rodu bylo bukovecké panství až do druhé poloviny 16. století (od roku 1392 jako součást Zemí koruny české). Jeho syn Jan ze Zejdlic (Hans von Zedlitz) v roce 1420 založil v okolí obce soustavu rybníků na chov ryb, ale v písemných pramenech z této doby chybí jakékoliv zmínky o panském sídle. Tvrz, obehnaná vodním příkopem, se poprvé připomíná až v kupní smlouvě z roku 1573, kdy Bukovník přechází sňatkem dcery Jan III. ze Zejdlic, Barbory, na Jana z Rybnice (Hanz von Reibnitz), jehož potomci ho vlastnili do roku 1759, kdy bukovecká větev rodu vymírá. V následujících 30 letech se vystřídala celá řada majitelů, až zadlužený Bukovník kupuje v roce 1785 ve svých 33 letech hrabě Bedřich Vilém z Redernu (Friedrich Wilhelm von Reden), který se právě vrátil z kavalírske cesty po západní Evropě.

V duchu získaných zkušeností nechal přestavět zámek, u kterého založil velký přírodní (anglický) park. V roce 1802 se oženil s o 24 let mladší Frederikou Karolínou, baronkou z rodu Riedesel zu Eisenbach, s kterou se seznámil (ještě jako s 12letou dívkou) již při své cestě po Anglii v roce 1786. Za zásluhy o rozvoj průmyslu a hospodářství v Jelenohorské kotlině získal v roce 1810 od pruského krále Fridricha Viléma III. Řád červené orlice (Roter Adlerorden). Umírá v Bukovníku ve věku 63 let 3. července 1815 bez dědice a v jeho díle tak pokračuje jeho vdova (bylo jí 39 let) Frederika. Díky ní se stal zámek i s celým parkem kulturním centrem tehdejšího Pruska a oficiálním letoviskem, kam zajížděly nejvýznamnější osobnosti politiky, vědy i kultury. K jejím zásluhám pak patří i to, že v roce 1837 pak přijala na svém panství evangelické emigranty z Tyrolska (v okolních obcích se dodnes zachovalo několik domů tyrolského typu) a v roce 1844 se zasloužila o postavení z norské obce Vank přeneseného dřevěného kostela v Karpači. Bezdětná zemřela 14. května 1854 v Bukovníku ve věku 80 let.

Majetek dědí její sestřenice baronka Marie Karolina von Rotenhan, která v roce 1856 pozvala do Bukovníku významného německého krajinářského architekta **Eduarda Petzolda** (dendrologa a inspektora parku v Mužákově po Pücklerovi a Rehderovi), aby provedl rozsáhlou úpravu zámeckého parku. V roce 1878 se majetku ujímá její syn Hermann Wolfgang von Roterhan, který se svou ženou Hedvikou navázali v díle na Frederiku z Redernu a velmi se zasloužili o rozvoj kraje. Poslední majitel z tohoto rodu Friedrich se zasloužil o rozvoj lesnictví, u rybníka v parku otevřel ve 30. letech 20. století veřejné koupaliště a podporoval turistický ruch v Bukovníku. Majetek mu byl zabaven po roce 1945, v zámku vznikla zemědělská škola a park i stavby v něm zcela zpustly. Obrat nastal po roce 2005, kdy vznikla **Nadace Údolí zámků a zahrad Jelenohorské kotliny** (Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej), pod jejímž vedením dochází k rehabilitaci celé kulturní krajiny.

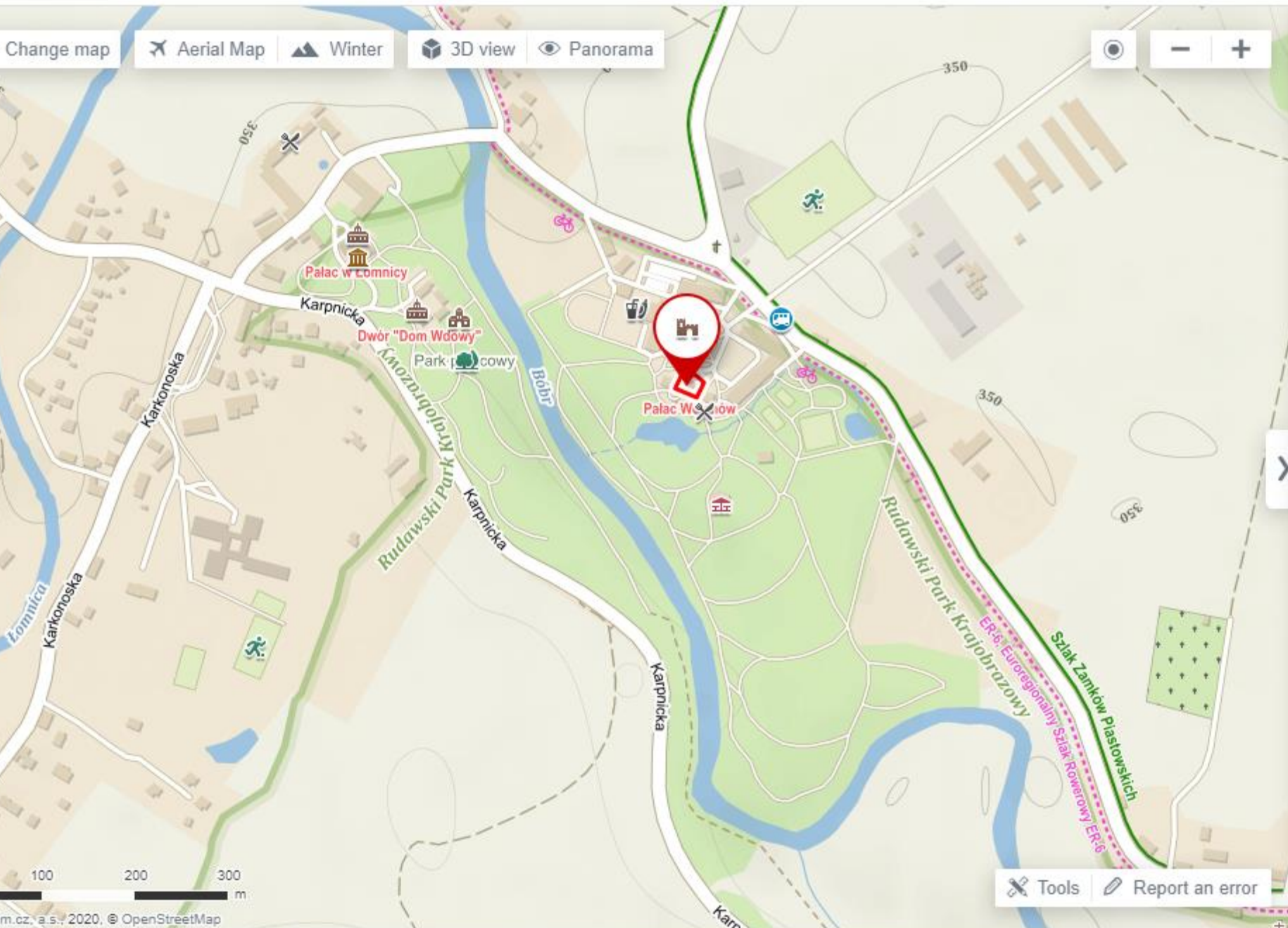
Zámek je po klasicistní přestavbě provedené Bedřichem Vilémem z Redernu v letech 1786-1788 podle projektu architekta Fridricha Raabeho z Berlína blokovou dvoupodlažní stavbou na čtvercovém půdorysu, jejíž jednolitost narušují pouze dva rizality na jižním a západním nároží. Jedná se o pozůstatky po původních věžích. Hlavní vstup po širokém schodišti je od severu. Poté, co zámek opustilo zemědělské učiliště počátkem 90. let 20. století je dnes sídlem Svazků podkrkonošských obcí a v plánu je jeho přestavba na vzdělávací a školící centrum Nadace Údolí zámků a zahrad Jelenohorské kotliny. Okolní hospodářské budovy byly postaveny v letech 1790 - 1800 podle plánu Karla Gotfryda Geisslera (žáka slavného německého architekta Karla Gottharda Langhansa, autora Braniborské brány v Berlíně) a dnes prochází postupnou opravou.

Zámecký park má rozlohu 120 hektarů a když ho na přelomu 18. a 19. století Bedřich Vilém zakládal, vycházel z inspirací načerpaných v Anglii. Již tehdy se jednalo o jeden z nejkrásnějších parků Pruska, protože jeho krajinářskou hodnotu dotváří blízké Krkonoše, jejichž hlavní hřeben uzavírá četné průhledy. Na jeho území je několik rybníků a také pavilonů a dalších romantických staveb. Dodnes se dochoval letohrádek Belveder (zvaný též Aténina svatyně nebo čajovna), postavený v dórskému stylu Bedřichem Vilémem v roce 1804 jako dárek jeho milované ženě u příležitosti 2. výročí svatby. Sloužil jako její knihovna a místo odpočinku s nádherným výhledem na Krkonoše. Dále je zde pseudogotický původně pavilón zvaný Opatství, po roce 1815 změněn na mauzoleum Bedřicha Viléma a od roku 1854 i jeho ženy Frederiky Karolíny (v 80. letech 20. století ve zříceninách, dnes po rekonstrukci v původní podobě), dům zahradníka Waltera (1797), rozhledna v podobě romantické hradní zříceniny zvané Kesselburg (480 m. n. m), Amfiteátr, umělé jeskyně.

4. den, 28.4.

Wojanów – Lomnica – Jelenia Góra

Search

Planning

My m

Close

Add ph

PHOTOS

3D VIEW

Pałac Wojanów

Castle

Mysłakowice

Jelenia Góra County, region Lower Silesian Voivodeship

Poland

Go to planning

Save

Share

Travel tips

Weather

-2°

Zámek ve Wojanowě (do roku 1945 Schildau) je dnes zrestaurované sídlo vévodkyně Luisy Augusty Vilemíny, dcery pruského krále Fridricha Viléma III. Zdá se to být až neuvěřitelné, ale ještě v roce 2004 byste zde našli vyhořelou ruinu bez oken a střech, obehnanou plotem, ke které byl vstup zakázán. Po opravě ukončené v roce 2010 se zde nachází luxusní hotel. První zmínka o vsi pochází z roku 1281, kdy patřila zemanovi Eberhardu ze Schildau. V polovině 14. století pak zdejší panství získal Jan ze Zejdlic (Hans von Zedlitz) a pravděpodobně v této době byla postavena první tvrz. Tu pak v letech 1603-07 renesančně přestavěl Mikuláš ze Zejdlic a Nimmersattu na zámek. V roce 1642 ho však vypálili Švédové během třicetileté války a znovu ho opravil Kryštof ze Zejdlic v roce 1667. V roce 1754 koupil zámek s dvorem Daniel Buchs z Jelení Hory, původně kupec a bankéř, povýšený v roce 1731 císařem Karlem VI. do českého šlechtického stavu. Ten renesanční zámek přestavěl v barokním stylu. Dalším majitelem byl od roku 1817 Karl Sigismund von Rothkirch a po něm královský soudní rada Karl Albrecht Ike, který v letech 1832-33 nechal zámek neogoticky přestavět podle projektu neznámého architekta z okruhu Karla Friedricha Schinkla. V roce 1839 pak vévodkyně Luisa obdržela od svého otce, pruského krále Fridricha Viléma III., panství Schildau, načež v letech 1839-40 došlo k další přestavbě zámku pro potřeby královské rodiny (Luisa byla provdána za nizozemského prince Fridricha Oranžského, druhorozeného syna krále Viléma I.). Zámek byl tehdy přestavěn do současné podoby podle návrhu architekta Friedricha Augusta Stülera nebo Hermanna Wentzla.

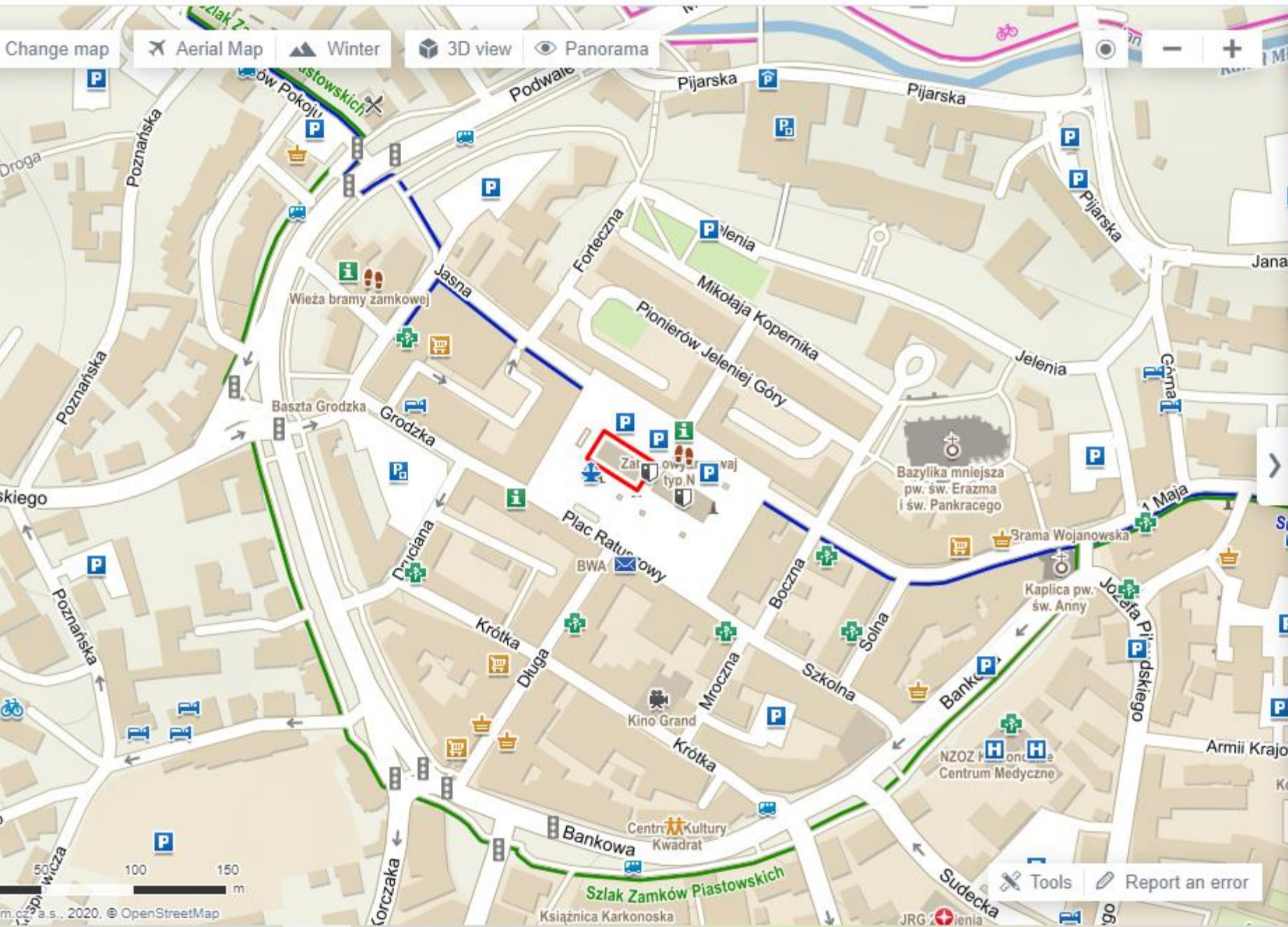
Současně také byl ve 30. a 40. letech 19. století upraven anglický zámecký park (rozloha 14 ha) podle plánů významného pruského zahradního architekta **Petera Josepha Lenného**, autora koncepce parku zámku Sanssouci. Panství patřilo královské rodině do roku 1908, kdy ho Marie Nasavská prodala vydavateli časopisu Kammera, rotmistru Carlu Kriegovi. V letech 1920-45 zámek vlastnil doktor Kurt Effenberg z Vratislavi (Wrocław). V průběhu 2. světové války byla na zámek uvalena vnucená správa a byl zde zřízen pracovní tábor. Po válce zámek připadl Státnímu statku (polsky PGR - Państwowe gospodarstwo rolne), který zde zřídil kanceláře. Zámek je vysoká třípodlažní stavba krytá vysokou stanovou střechou, postavená na pravidelném čtvercovém půdorysu a zpevněná čtyřmi okrouhlými věžemi v nárožích. V přízemí je doplněný dvěma oranžériemi, spojenými se zámekem krytými chodbami. Veškeré zařízení i výzdoba vzaly za své v poválečných dobách, během rekonstrukce po roce 2005 byly obnoveny všechny dochované detaily, mezi kterými vyniká výzdoba tanečního sálu, prostupujícím dvěma patry, renesanční okenní portály, gotický portál do sklepení a ve východním průčelí krásný dvoudílný vstupní renesanční portál s erbovním vlysem.

Jelikož zámek dnes slouží, včetně přilehlých hospodářských budov, jako stylový luxusní hotelový resort, jeho prohlídka je možná pouze omezeně. Volně je přístupný celý anglický park s nádhernými pohledy jak na vlastní zámek, tak na jeho okolí díky průhledy ve vzrostlé vegetaci. Gotickým portálem je vstup do sklepení, které je nestarší dochovanou částí památky a dnes slouží jako stylová vinárna i místo pro uskladnění vína. V prvním patře je obnovený taneční sál, prostupující dvěma patry, využívaný dnes například pro pořádání svatebních hostin. vystoupali jsme i na terasu nad středovým rizalitem, odkud se v minulosti otevíral pohled na krkonošský hřeben, zastíněný dnes vzrostlými stromy v parku. Výhled tak byl jen na Janovické rudohoří (Rudawy Janowickie) a jejich součást Sokolí hory (Góry Sokole) se skalnatým vrcholem Sokolíku (Sokolik), vysokým 642 m. n. m., a Křížovou horou (Krzyżna Góra) vysokou 654 m. n. m.

Jenom řeka Bobr dělí zámek ve Wojanowě od sousedního **zámku v Lomnici** (polsky Łomnica, do roku 1946 Lomnitz). Jedná se o celý komplex staveb, jejichž oprava byla dokončena v roce 2018. Zahrnuje nejenom vlastní zámek (zvaný Velký palác) a samostatně stojící Malý palác (zvaný Vdovský dům - Dom Wdowy) ale i nádherný historický park a přilehlý hospodářský dvůr se špýchary, stáje, stodolami a zámeckou užitkovou zahradu. Nejstarší zprávy o vsi na soutoku říčky Lomnice a Bobru pochází z roku 1366, kdy se jako její majitel vzpomíná Hans von Schilde. V roce 1391 získal zdejší zboží Jan ze Zejdlíc (Hans von Zedlitz) a dalších 300 let je v majetku tohoto významného slezského rodu. Za Zejdlíčů vznikl zdejší hospodářský dvůr, rodina ale sídlila na tvrzi a později zámku v sousedním Schildau (dnes Wojanów). Když se pak v roce 1654 Anna Elizabeta ze Zejdlíc vdala za podplukovníka rakouských císařských vojsk Matyáše Thomagniniho, byl majetek vyčleněn jako samostatné panství. V té době zde také pravděpodobně vzniká první panské sídlo, přestavěné v letech 1705-20 na barokní zámek podle projektu architekta Martina Frantze z Tallinu, který je rovněž autorem kostela Milosti v Jelení Hoře. V roce 1738 koupil na základě souhlasu císaře Karla VI. Habsburského zámek i s panstvím bohatý jelenohorský měšťan a obchodník Christian Mentzel. Císař mu tehdy nabídl indigenát (šlechtictví), ale on upřímně poděkoval a zůstal v měšťanském stavu, protože byl velmi hrdý na to, že do něj patří. Jeho potomkům patřil zámek do roku 1811, kdy ho koupil další obchodník Johann Georg Flach ze Schmiedebergu (dnes Kowary). Po jeho smrti v roce 1828 prodala vdova zámek baronovi Janu Bedřichovi Moritzovi (rodina získala titul českých baronů - böhmischer Freiherrenstand – v roce 1730), kterému patřil do roku 1835. Tehdy se stal novým majitelem Karl Gustav Ernst von Küster, pruský velvyslanec u sicilského dvora a zplnomocněný ministr. Ten nechal zámek v letech 1838-40 přestavět do současné klasicistní podoby podle projektu Alberta Tollberga – dvorního architekta Schaffgotschů ze Slezských Teplic.

V rodině Küsterů pak tento majetek zůstal až do konce druhé světové války, poslední majitelkou byla Constanze von Küster, rozená von Schweinichen. Po roce 1945 bylo v zabaveném zámku umístěno nejprve středisko zemědělského poradenství a poté základní škola. Jelikož se ale neinvestovalo do oprav, objekt postupně chátral, až musel být v roce 1977 s ohledem na špatný technický stav, který ohrožoval bezpečnost žáků, uzavřen. V následujících letech se proměnil ve zříceninu. To se změnilo až v roce 1991, kdy zdevastovaný majetek koupil zpět do majetku rodiny vnuk poslední majitelky Ulrich von Küster a se svou přítelkyní a pozdější manželkou Elisabethou Freiin-Ebner von Eschenbach (v té době ještě jako studenti) se pustil do jeho záchrany. V letech 1803-4 nechal Christian Gottfried Mentzel postavit v jihovýchodním sousedství zámku druhý palác, zvaný Vdovský dům (Witwenhaus). Jak už napovídá samotný název, určený byl pro pobyt ovdovělých žen patřících k rodině, které neměly po smrti manžela dostatek prostředků na slušné živobytí. Jde o obdélný dvoupatrový klasicistní dům s valbovou střechou, na severní a jižní straně s vyššími rizality. Interiér se skládá ze dvou křídel s průchozí halou v ose. Po roce 1945 zde byly zřízeny obecní byty, které nakonec musely být pro zanedbanou údržbu a tím nevyhovující podmínky v 80. letech 20. století vyklizeny. Při obnově položíčené budovy v letech 1995-8 byla ve velkém sále v přízemí objevena a renovována část nástěnných maleb z počátku 19. století. Dnes slouží vdovský dům jako stylový hotel. Oba paláce obklopuje park, založený ještě v 18. století, který byl v roce 1835 přestavěn na krajinný park s rozlohou asi 9 ha podle návrhu zahradního architekta **Petera Josepha Lenného**. Po roce 1945 park, stejně jako místní zámky zpustl, a v jeho areálu byla zřízena skládka. V letech 1996 až 2005 proběhlá náročná rehabilitace celého prostoru, stromy byly ošetřeny a doplněny a park je opět jedním z nejhezčích přírodních parků anglického typu v celém údolí a dnes k tvoří jeden celek s vedlejším parkem, který patří k zámku ve Wojanowě.

Search

Planning

My m

Close

Add pho

PHOTOS

3D VIEW

Jelenia Góra Town Hall

Administrative office

Plac Ratuszowy 58, Jelenia Góra, county Jelenia Góra region Lower Silesian Voivodeship, Poland

Go to planning

Save

Share

Travel tips

Weather

-2°

Tools

Report an error

SECHS-STÄDTE

HIRSCHBERG

Jelenia Góra, česky Jelení Hora, (v minulosti též Hiršberk, německy Hirschberg) je město v Dolnoslezském vojvodství na jihozápadě Polska. Město má přibližně 84 tisíc obyvatel, jeho rozloha dosahuje 108,4 km². Jak polský, tak německý název znamená „Jelení hora“. Před rokem 1945 bylo jedním z nejdůležitějších měst německého Slezska, do roku 1998 hlavním městem Jelenohorského vojvodství, je členem Euroregionu Nisa. Jelenia Góra leží na soutoku řek Bobr a Kamienna v rozlehlé středohorské kotlině obklopené horskými masivy Krkonoš, Janovického rudohoří, Kačavských hor a Jizerských hor. Nejvýše položený bod města leží v nadmořské výšce 680 m, nejnižší je v 310 m. Přesné datum založení města není známé, pravděpodobně však vzniklo mezi lety 1278 a 1286 na území původní slovanské obchodní osady. První písemná zmínka o něm se nachází v dokumentu datovaném 20. března 1288, kdy již bylo germanizováno. (Pozn. Na stránkách města je uvedeno datum 1108). Městský status získala Jelenia Góra roku 1592, již předtím (od roku 1519) měla právo na pořádání jarmarků. Historicky bylo hlavní hospodářskou činností města tkalcovství a těžba železné rudy. Zatímco hornictví později upadlo, soukenictví a tkalcovství lněného plátna byly hlavními odvětvími průmyslu ještě v 17. století, jejich rozvoj přerušila pouze třicetiletá válka.

V období třicetileté války bylo město značně poničeno, roku 1634 jej téměř celé zničil požár. Roku 1742 stálo ve městě samotném 261 domů, na jeho předměstích pak dalších 562. Tím byly možnosti rozvoje města uvnitř hradeb vyčerpány a dál mohlo město růst jen na předměstích. Roku 1794 tak mělo město i s předměstími 875 domů, v roce 1874 jich bylo 960. Od začátku 18. století vznikaly ve městě plátěnické manufaktury a město se stávalo jedním z nejdůležitějších středisek obchodu s plátnem. K poklesu obchodu došlo až za napoleonských válek, město pak muselo najít nové způsoby obživy. Tím byly nejprve rafinérie cukru, později přádelna vlny, papírna a výroba majolky. Ve druhé polovině 19. století strojírenství – slévárna a výroba kotlů. Počátkem 20. století byla prodloužena stávající elektrifikovaná trať do Szklarske Poręby, tzv. Zackenbahn, až do českého Kořenova, kde navazovala na Tanvaldskou ozubnicovou dráhu. Přeshraniční provoz byl však od roku 1945 trvale přerušen, a to až do roku 2010, kdy bylo mezistátní spojení opět zprovozněno. Po druhé světové válce bylo původní německé obyvatelstvo odsunuto na základě Postupimských dohod a osídlili ho polští osadníci.

Zbytky městského opevnění z 15. století se dvěma baštami
Kostel Svatých Erazima a Pankráce
Posádkový kostel Svatého kříže
Pravoslavný kostel Svatých Petra a Pavla z 18. století

5. den, 29.4.

Návrat, zastávka v parku na Sychrově

Materiál je určen jako interní studijní itinerář exkurze pro účely této studijní cesty.

Zdroje:

Hendrych, J.: Tvorba krajiny a zahrad III. CVUT, Praha, 2005.

(https://www.researchgate.net/publication/39806561_Tvorba_krajiny_a_zahrad_III_historicke_zahrady_parky_a_krajina_jejich_promeny_kulturne_historicke_hodnoty_vyznam_a_ochrana)

<https://www.cestyapamatky.cz/cesty/okoli-jeleni-hory-2019/udoli-zamku-a-zahrad>

DZPK pl

Mapy cz

Google maps

Mapire eu

Wikipedia cz

Wikipedia de

Wikipedia en

Wikipedia pl